

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra ústavního a evropského práva

Diplomová práce

„Ochrana spotřebitele v právu EU“

Čestné prohlášení

„Prohlašuji tímto, že jsem tuto diplomovou práci na téma Ochrana spotřebitele v právu EU zpracovala sama pouze s využitím pramenů v práci uvedených a způsobem obvyklým pro vědecké práce.“

Plzeň, březen 2019

.....

podpis diplomanta

Poděkování

„Děkuji tímto JUDr. Tomášovi Pezlovi za cenné rady, které mi pomohly při psaní mé diplomové práce.“

OBSAH

ÚVOD	9
1. PROBLEMATIKA POJMU A VÝVOJE	10
1. 1. POJEM SPOTŘEBITEL A POJMY SOUVISEJÍCÍ	10
1. 1. 1. <i>Spotřebitel</i>	10
1. 1. 2. <i>Hledisko průměrného spotřebitele</i>	11
1. 1. 3. <i>Prodávající a poskytovatel</i>	11
1. 1. 4. <i>Spotřebitelská smlouva</i>	11
1. 1. 5. <i>Ochrana spotřebitele</i>	12
1. 2. HISTORICKÝ VÝVOJ OCHRANY SPOTŘEBITELE	12
1. 2. 1. <i>Starověk</i>	12
1. 2. 2. <i>Středověk</i>	13
1. 2. 3. <i>John Fitzgerald Kennedy</i>	13
1. 2. 4. <i>Rezoluce Valného shromáždění OSN č. 39/248, o ochraně spotřebitele</i>	15
1. 3. VÝVOJ EVROPSKÉ OCHRANY SPOTŘEBITELE	16
1. 3. 1. <i>Římská smlouva</i>	16
1. 3. 2. <i>Jednotný evropský akt</i>	17
1. 3. 3. <i>Maastrichtská smlouva</i>	18
1. 3. 4. <i>Amsterodamská smlouva</i>	19
1. 3. 5. <i>Smlouva z Nice</i>	20
1. 3. 6. <i>Lisabonská smlouva</i>	21
1. 3. 7. <i>Strategie spotřebitelské politiky EU v letech 2007 – 2013</i>	22
1. 3. 8. <i>Evropský program pro spotřebitele</i>	23
2. JEDNOTLIVÉ OBLASTI PRÁVA OCHRANY SPOTŘEBITELE.....	24
2. 1. OCHRANA BEZPEČNOSTI A ZDRAVÍ SPOTŘEBITELE	24
2. 1. 1. <i>Bezpečnost výrobků</i>	24
2. 1. 2. <i>Oblast bezpečnosti potravin</i>	28
2. 1. 3. <i>Oblast bezpečnosti hraček</i>	33
2. 2. OCHRANA HOSPODÁŘSKÝCH ZÁJMŮ SPOTŘEBITELE	34
2. 2. 1. <i>Ochrana spotřebitele proti nekalým obchodním praktikám</i>	34
2. 2. 1. 1. <i>Klamavé obchodní praktiky</i>	37

2. 1. 1. 2. Agresivní obchodní praktiky	38
2. 1. 1. 3. Tzv. černá listina nekalých obchodních praktik.....	39
2. 1. 1. 4. Generální klauzule nekalých obchodních praktik podle směrnice 2005/29/ ES.....	43
2. 1. 1. 5. Tzv. malé generální klauzule nekalých obchodních praktik podle směrnice 2005/29/ES	43
2. 2. 2. <i>Klamavá a srovnávací reklama</i>	44
2. 2. 3. <i>Spotřebitelský úvěr</i>	44
2. 2. 4. <i>Smlouvy sjednané mimo obchodní prostory a smlouvy uzavírané na dálku</i>	48
2. 2. 5. <i>Nepřiměřené smluvní podmínky</i>	49
2. 2. 6. <i>Ochrana spotřebitele při cestování</i>	52
2. 2. 7. <i>Ochrana osobních údajů</i>	55
2. 3. PRÁVO NA NÁHRADU ŠKODY	55
2. 4. PRÁVO NA INFORMACE A VZDĚLÁVÁNÍ, PRÁVO SE SDRUŽOVAT.....	56
3. INSTITUCE ZAPOJENÉ DO OCHRANY SPOTŘEBITELE	58
3. 1. EVROPSKÉ INSTITUCE NA OCHRANU SPOTŘEBITELE.....	58
3. 1. 1. <i>Útvary Komise EU</i>	58
3. 1. 2. <i>Instituce Evropského parlamentu</i>	60
3. 1. 3. <i>Instituce Rady Evropské unie</i>	60
3. 1. 4. <i>Výstražný systém RAPEX</i>	61
3. 1. 5. <i>Sít' Evropských spotřebitelských center (ECC-Net)</i>	62
3. 1. 6. <i>Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA)</i>	63
3. 1. 7. <i>Euro Coop</i>	64
3. 1. 8. <i>Evropská organizace spotřebitelů (BEUC)</i>	64
3. 1. 9. <i>Evropská asociace pro koordinaci zastoupení spotřebitelů při normalizaci (ANEC)</i>	65
3. 2. MEZINÁRODNÍ INSTITUCE NA OCHRANU SPOTŘEBITELE....	65
3. 2. 1. <i>Consumers International (CI)</i>	65
3. 2. 2. <i>International Consumer Research & Testing (ICRT)</i>	66
3. 2. 3. <i>Which?</i>	66
3. 2. 4. <i>Consumer Reports</i>	67
3. 3. ČESKÉ INSTITUCE NA OCHRANU SPOTŘEBITELE	67
3. 3. 1. <i>Instituce působící pod Ministerstvem průmyslu a obchodu</i>	67

3. 3. 2. <i>Instituce působící pod Ministerstvem zemědělství</i>	69
3. 3. 3. <i>Instituce působící pod Ministerstvem zdravotnictví</i>	70
3. 3. 4. <i>Nestátní instituce na ochranu spotřebitele</i>	71
ZÁVĚR	73
RESUME	75
SEZNAM ZDROJŮ	76

ÚVOD

Téma ochrany spotřebitele jsem si vybrala z toho důvodu, že je nám každému blízké a setkáváme se s ním každodenně v běžném životě. V Evropské unii žije zhruba 512 milionů lidí¹, kteří vystupují jako spotřebitelé. Ochrana spotřebitele je upravena v článku 169 Smlouvy o fungování Evropské unie. Podle této smlouvy se také jedná o sdílenou pravomoc Evropské unie se členskými státy EU. Spotřebitelům je třeba zajistit vysokou míru ochrany jejich zaručených práv – právo na zdraví, bezpečnost, hospodářské zájmy, jakož právo na vzdělávání, informace a sdružování se.²

Cílem mé práce je podat ucelený obraz o ochraně spotřebitele tak, aby mu porozuměl obyčejný spotřebitel jako laik. První kapitola je zaměřena na problematiku pojmu a na historický vývoj této kategorie práv. První střípky ochrany spotřebitele se objevují už ve starověkém Římě, přes Středověk až k novodobým dějinám. Prvním podnětem pro ochranu spotřebitele na mezinárodní úrovni byla Zvláštní zpráva o ochraně zájmů spotřebitelů J. F. Kennedyho Kongresu spojených států ze dne 15. 3. 1962. Rezoluce Valného shromáždění OSN č. 39/248, o ochraně spotřebitele, z roku 1985 byla potvrzením toho, že ochrana spotřebitele je řešena už i na mezinárodní úrovni.

Druhá kapitola mé práce je zaměřena na jednotlivé kategorie spotřebitelských práv – bezpečnost a zdraví spotřebitele, hospodářské zájmy spotřebitele, právo na náhradu škody, právo na vzdělávání a informace, právo se sdružovat. Jelikož se jedná o velmi obsáhlé téma, větší část kapitoly věnuji bezpečnosti a zdraví spotřebitele, která obsahuje bezpečnost výrobků a potravin, a hospodářským zájmů, které obsahují problematiku nekalých obchodních podmínek, nebo klamavé reklamy.

Třetí kapitola mé práce je věnována institucím na ochranu spotřebitele, a zahrnuje instituce nejen evropské, ale i mezinárodní a české, protože některé instituce spolu úzce spolupracují, nebo jsou dokonce členskou pobočkou některé evropské instituce. V této kapitole se také promítá právo spotřebitele na vzdělávání, informace a sdružování se, protože instituce na ochranu spotřebitele v této oblasti hraje velmi významnou roli.

¹ https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/nejlidnatejsi-zemi-evropske-unie-zustava-nemecko_488208.html

² Smlouva o fungování Evropské unie, článek 169

1. PROBLEMATIKA POJMU A VÝVOJE

1. 1. POJEM SPOTŘEBITEL A POJMY SOUVISEJÍCÍ

Abychom mohli problematice ochrany spotřebitele porozumět, musíme si nejprve vysvětlit základní pojmy a souvislosti, které toto téma obsahuje.

1. 1. 1. Spotřebitel

První definici nám dává směrnice 93/13/EHS, která ve svém článku 2 písmeno b) říká, že spotřebitel je fyzická osoba, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, jedná pro účely, které nespadají do rámce její obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání.³ Náš občanský zákoník definuje spotřebitele v §419 jako každého člověka, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.⁴

Většina členských států chápe spotřebitele jako fyzickou osobu. Můžeme se ale setkat i s pojetím spotřebitele jako právnické osoby, která neprovozuje podnikatelskou činnost, např. neziskové organizace, a to ve Španělsku, Belgii, Dánsku, nebo třeba v Rakousku. Ve Francii, Lucembursku, Velké Británii a Litvě rozumí spotřebitelem i podnikatele činícího mimořádný právní úkon.⁵

Můžeme tedy shrnout, že spotřebitel je fyzická osoba, právnická osoba i podnikatel, který nepoužívá zakoupené zboží k podnikání, ale může ho užít v souvislosti s ním. Spotřebitel je účastníkem trhu, kde se stává subjektem vztahů na trhu vznikajících, ze kterých mu plynou práva a povinnosti, a jako slabší strana těchto vztahů musí být právem více chráněna. Spotřebitel konzumuje a užívá zakoupené zboží.⁶

Spotřebitel je při výběru a koupi zboží ovlivněn řadou vnějších i vnitřních faktorů. Mezi vnější faktory ovlivňující spotřebitele spadá například to, jak zboží vypadá, jak je zabalené, nebo jaká je jeho cena. Dalšími vnějšími faktory jsou i ekonomická situace a právní předpisy daného státu. Mezi vnitřní faktory řadíme

³ Směrnice Rady 93/13/EHS čl.2 písm. b)

⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, §419

⁵ ONDŘEJ J. a kolektiv. Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele Ekonomické, právní a sociální aspekty. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 15

⁶ Pojem zboží byl definován judikaturou Evropského soudního dvora v případě Komise vs. Itálie 7/68 – „Zbožím musí být chápány produkty, které jsou ocenitelné v penězích a které jsou schopné být předmětem ekonomických transakcí“

vlastnosti spotřebitele, mezi které patří kulturní, sociální, osobní a psychologické aspekty chování spotřebitele.⁷

1. 1. 2. Hledisko průměrného spotřebitele

Dalším důležitým bodem je hledisko průměrného spotřebitele. Jedná se o pojem, který je vymezen tzv. normativním modelem průměrného spotřebitele. Jeho definice vychází z rozhodovací praxe soudů. Ten vychází ze skutečnosti, že spotřebitel má přiměřené množství informací a je v rozumné míře pozorný a obezřetný.⁸ Tento pojem můžeme najít ve směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách.

1. 1. 3. Prodávající a poskytovatel

Protistranu ke spotřebiteli nám určuje opět směrnice 93/13/EHS, a to ve svém článku 2 písmeno c) jako prodávajícího nebo poskytovatele, kterým je fyzická nebo právnická osoba, veřejnoprávně nebo soukromoprávně vlastněná, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, jedná pro účely související s její obchodní nebo výrobní činností nebo povoláním.⁹ Z české úpravy můžeme vzít definici podnikatele z občanského zákoníku podle §420 - Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele. Pro účely ochrany spotřebitele a pro účely § 1963 se za podnikatele považuje také každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele.¹⁰

1. 1. 4. Spotřebitelská smlouva

Spotřebitelská smlouva je taková smlouva, kdy první smluvní stranou je spotřebitel a druhou smluvní stranou podnikatel, který spotřebiteli poskytuje zboží či službu. Podmínky ujednané ve spotřebitelské smlouvě nesmějí být v rozporu se zákonem. Veškeré informace musí podnikatel spotřebiteli sdělit jasně a

⁷ HOROVÁ O., Ochrana spotřebitele po vstupu do evropské unie. Nakladatelství VŠE. Praha 2006, str. 9 - 11

⁸ POKORNÁ J., VEČERKOVÁ E., LEVICKÁ T., DUDOVÁ J. Ochrana spotřebitele proti nekalým obchodním praktikám podnikatelů. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, str.54

⁹ Směrnice Rady 93/13/EHS čl.2 písm. c)

¹⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, §420

srozumitelně v jazyce, ve kterém se smlouva uzavírá, a musí je sdělit před uzavřením takové smlouvy.¹¹ Nový občanský zákoník upustil od pojmenování „spotřebitelská smlouva“ a nově jí nazývá „smlouva uzavíraná se spotřebitelem“, protože staré označení bylo zavádějící.¹²

1. 1. 5. Ochrana spotřebitele

Ochranu spotřebitele lze charakterizovat jako cílevědomou činnost nejen vlád a organizací, ale i samotných občanů, která vede k upevnění postavení spotřebitele na trhu a k zajištění jeho práv. Ochrana spotřebitele je důležitá pro každý vyspělý stát a jeho ekonomiku.¹³ Právo ochrany spotřebitele můžeme definovat jako soubor právních norem, který upravuje společenské vztahy vznikající v souvislosti s uzavíráním tzv. spotřebitelských smluv. Tato ochrana probíhá i prostřednictvím kontrolování chování soutěžitelů, kontroly kvality a zdravotní nezávadnosti zboží a služeb, a v neposlední řadě kontroly poctivosti prodeje.¹⁴

1. 2. HISTORICKÝ VÝVOJ OCHRANY SPOTŘEBITELE

1. 2. 1. Starověk

První známky ochrany spotřebitele můžeme vidět už v Chammurapiho zákoníku z 18. stol. př. n. l. v článku 233: „Jestliže stavitel staví dům pro někoho a dílo není ještě hotovo a dojde k tomu, že zdi spadnou, potom stavitel musí tyto zdi postavit znovu a pevněji, a to z vlastních prostředků.“ Z období starověkého Říma známe základy obligačního práva a druhy obligací.¹⁵ Bylo zavedeno množství smluvních zákonů, které tvoří základ budoucích spotřebitelských zákonů. Římské právo například stanovilo žalobu proti prodávajícímu s cílem chránit kupujícího před jakýmkoli skrytými vadami zakoupeného zboží. Římské právo navíc zavedlo zásadu, že prodávající musí jednat v dobré víře, aby nepoškodil kupujícího.¹⁶

¹¹ <https://skolaspotrebitele.cz/pro-spotrebitele/kdo-je-spotrebitelem-a-co-je-spotrebiteleska-smlouva/>

¹² <https://www.epravo.cz/top/clanky/spotrebiteleske-smlouvy-v-noz-92749.html>

¹³ HŮROVÁ O., Ochrana spotřebitele po vstupu do evropské unie. Nakladatelství VŠE. Praha 2006, str. 17 - 18

¹⁴ HULVA T., Ochrana spotřebitele. Aspi, a.s., Praha: 2005, s. 44

¹⁵ SRBOVÁ A., VOJTKO V. Spotřebitelské teorie a realie. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta. České Budějovice 2011, str. 7 - 8

¹⁶ BENŮHR I. EU Consumer Law and Human Rights. Oxford University Press 2013. Page 11 volný překlad

1. 2. 2. Středověk

Ve středověku byly právnícké instituce na ochranu kupujícího znovu nalezeny v tehdejší *ius commune*. Nicméně, podle německého hesla "koupit s otevřenými očima", kupující musel před transakcí vše pečlivě posoudit, protože bylo obtížné odstoupit od smlouvy v případě vady. V té době neexistovala výrazná potřeba ochrany spotřebitele, protože trhy byly poměrně malé a dobrá pověst prodávajícího a osobní vztah mezi obchodníky byly považovány za dostatečné k ochraně kupujících před potenciálním zneužíváním nebo poškozením.

Tato výměna orientovaná na vztahy však zmizela s průmyslovou revolucí v důsledku pokroku v oblasti dopravy a infrastruktury, což usnadnilo výměnu mezi různými městy a státy. V důsledku toho se trh rozšířil z regionální na národní a celosvětovou výměnou. S příchodem hromadné výroby se výrobci a distributoři stali anonymní entitami pro kupce a obchod se stal složitějším. Regulace byla proto nezbytná k organizaci vztahů mezi spotřebiteli a prodejci, aby se zabránilo zneužívání trhu.¹⁷

V 19. století přišel Adam Smith se svou teorií „neviditelné ruky trhu“, která je založena na harmonii mezi zájmy jednotlivců a zájmy společnosti. Nebylo tak třeba ochranu spotřebitele nějakým způsobem upravovat, trh ovládala smluvní autonomie. To se změnilo ve Velké Británii a ve spojení s pohybem spotřebitelů vznikla potřeba mezinárodního uznání spotřebitelského práva.

1. 2. 3. John Fitzgerald Kennedy

Historickým okamžikem spojeným se zrodem spotřebitelské politiky byla speciální zpráva Johna F. Kennedyho Kongresu spojených států 15. března 1962. Učinil tak v reakci na veřejný hněv kvůli skandálu thalidomidu, který ukázal, že bezpečnostní zájem spotřebitelů byl vážně zanedbán. Thalidomid byl lék, který byl v 60. letech podáván těhotným ženám proti ranním nevolnostem. Děti těchto žen se ovšem narodily s chybějícími končetinami.¹⁸ Prosazoval posílení stávajících vládních programů, zlepšení vládní organizace a přijetí potřebných

¹⁷ BENÖHR I. *EU Consumer Law and Human Rights*. Oxford University Press 2013. Page 11 – 12 volný překlad

¹⁸ <https://www.theguardian.com/society/2012/sep/01/thalidomide-scandal-timeline>

nových právních předpisů. Ve své zprávě zdůraznil potřebu samostatné právní ochrany spotřebitele, která vyžadovala nová legislativní a správní opatření.¹⁹

Kennedy ve své zprávě z 15. března 1962 uvedl 4 základní spotřebitelská práva:

1. právo na bezpečnost – ochrana před zbožím, které ohrožuje zdraví nebo život;
2. právo na informace – ochrana před klamavou reklamou nebo označením, a jinými podvodnými praktikami;
3. právo na výběr – existence konkurence na trhu; a
4. právo být slyšen – tvorba vládní politiky s ohledem na zájmy spotřebitele.²⁰

Několik mezinárodních organizací podobně rozvíjela myšlenku ochrany spotřebitele jako samostatného právního pojetí. Dne 9. dubna 1985 přijalo Shromáždění Spojených národů rezoluci 39/248, která stanovila obecné zásady pro ochranu spotřebitelů a potvrdila Kennedyho zákon o spotřebitelském právu. Všeobecně uznávaná instituce vydala obecné zásady a pokyny a vyzvala vlády, aby navrhly politiku ochrany spotřebitele. Část obecných zásad rezoluce uvádí řadu cílů, které mají v úmyslu tyto pokyny splnit:

- ochrana spotřebitelů před ohrožením jejich zdraví a bezpečnosti
- podpora a ochrana hospodářských zájmů spotřebitelů
- přístup spotřebitelů k odpovídajícím informacím
- vzdělávání spotřebitelů
- dostupnost účinného odškodnění spotřebitelů a
- svobodu vytváření spotřebitelských organizací a možnost takových organizací prezentovat své názory v rozhodovacích procesech.²¹

Neustálý vývoj vedl k tomu, že v současné době je Mezinárodní organizací spotřebitelů Consumers International deklarováno 8 práv spotřebitelů:

1. právo na bezpečnost – spotřebitel má právo, aby služby a výrobky byly bezpečné a neohrožily jeho zdraví a život

¹⁹ Zvláštní zpráva Kongresu o ochraně zájmů spotřebitelů. Dostupné na <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/special-message-the-congress-protecting-the-consumer-interest>

²⁰ SRBOVÁ A., VOJTKO V. Spotřebitelské teorie a realie. Spotřebitelské teorie a realie. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta. České Budějovice 2011. str.10

²¹ BENÖHR I. EU Consumer Law and Human Rights. Oxford University Press 2013. Page 13 volný překlad

2. právo na volný výběr – spotřebitel má mít k dispozici různé množství výrobků a služeb stejného druhu za rozumnou cenu
3. právo na odškodnění – spotřebitel má právo na náhradu škody za majetkovou i nemajetkovou újmu, která mu byla způsobena vadným výrobkem nebo službou, a to jednoduchým a rychlým způsobem
4. právo na informace – spotřebitel má právo na pravdivé informace o výrobku
5. právo na vzdělání – spotřebitel má být neustále informován, aby se mohl správně rozhodnout, jaké výrobky a služby jsou pro něj a jeho zdraví nejvhodnější
6. právo na základní potřeby – spotřebitel má právo na uspokojování základních služeb jako je přiměřená výživa a bydlení
7. právo na zdravé životní prostředí – spotřebitel má právo na takové prostředí, které neohrožuje jeho zdraví a život
8. právo na zastupování – spotřebitel má právo se sdružovat ve spotřebitelských organizacích a být zastupován spotřebitelskou organizací, která chrání zájmy spotřebitelů před výrobcí, dodavateli, ale i státním institucím.²²

1. 2. 4. Rezoluce Valného shromáždění OSN č. 39/248, o ochraně spotřebitele

Rezoluce Valného shromáždění OSN č. 39/248, o ochraně spotřebitele, z roku 1985 je důkazem toho, že problematika ochrany spotřebitele je diskutována už i na úrovni globální politiky. Tato rezoluce si klade za cíl:

- napomáhat jednotlivým zemím v dosažení a udržení přiměřené ochrany jejich obyvatel jako spotřebitelů,
- podporovat vysokou úroveň etického chování těch, kteří jsou zapojeni do výroby a distribuce zboží a služeb spotřebitelům,
- napomáhat v omezování těch obchodních praktik, které mají nepříznivý vliv na spotřebitele,
- přispívat k vytváření nezávislých spotřebitelských sdružení,
- podporovat mezinárodní spolupráci v oblasti ochrany spotřebitele,

²² HOROVÁ O., Ochrana spotřebitele po vstupu do evropské unie. Nakladatelství VŠE. Praha 2006, str. 13 - 14

- podněcovat rozvoj takových tržních podmínek, které poskytnou spotřebitelům širší výběr zboží a služeb za nižší ceny.²³

Rezoluce požaduje po jednotlivých státech, aby zachovali svou dosavadní politiku ochrany spotřebitele, přičemž by měla být v souladu s výše uvedenými cíli. Politika ochrany spotřebitele by pak měla být tvořena těmito body:

- fyzickou bezpečností zboží a služeb,
- podporování a ochrana ekonomických zájmů spotřebitelů,
- standardy pro bezpečnost a kvalitu zboží a služeb,
- opatření umožňující získat spotřebitelům náhradu škody,
- vzdělávací a informační programy pro spotřebitele.²⁴

1. 3. VÝVOJ EVROPSKÉ OCHRANY SPOTŘEBITELE

Hospodářské a politické sjednocování evropských zemí začíná v roce 1951, kdy šest států - Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo a Nizozemsko zakládá Evropského společenství uhlí a oceli, jehož cílem je zajistit trvalý mír.²⁵

1. 3. 1. Římská smlouva

Díky prospěchu a užitku, které státy měly z tohoto spojení, byly v roce 1957 podepsány Římské smlouvy. První se zakládá Evropské hospodářské společenství (EHS) čili tzv. společný trh, druhou římskou smlouvou pak Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom). Podle této zakládací smlouvy nebyla ochrana spotřebitele součástí společných politik členských států. EHS se zaměřovalo především na ekonomickou integraci. Spotřebitelské otázky byly zmíněny pouze v několika člancích a čistě ve vztahu k jiným politikám, zejména zemědělské politice a politice hospodářské soutěže. Priorita byla dávana zejména volnému pohybu zboží, lidí a služeb. Zakladatelé předpokládali, že ochrana spotřebitele bude automaticky vyplývat z rozvoje vnitřního trhu. Z tohoto důvodu nebyla výslovná a jasná spotřebitelská politika považována za nezbytnou a chyběla.²⁶ V nově přijatém článku 169 SFEU byla ochrana spotřebitele zařazena

²³ SRBOVÁ A., VOJTKO V. Spotřebitelské teorie a realie. Spotřebitelské teorie a realie. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta. České Budějovice 2011. str.11 - 12

²⁴ Tamtéž

²⁵ https://europa.eu/european-union/about-eu/history_cs

²⁶ BENŮHR I. EU Consumer Law and Human Rights. Oxford University Press 2013. Page 18 - 21 volný překlad

mezi zájmy celého Společenství. V tomto článku byla upravena i minimální harmonizace právní úpravy členských států a právních předpisů Unie. Členské státy tak mohou buď ponechat dosavadní úpravu ochrany spotřebitele, nebo zvolit přísnější úpravu, ale vždy musí být tato právní úprava členských států v souladu s unijní úpravou, zejména s články 36 a 42.²⁷

Větší zájem o ochranu spotřebitele nastal až se zavedením celní unie v roce 1968, protože ta může fungovat je tehdy, pokud bude spotřebitel ochotný nakupovat zboží i v jiných zemích.²⁸ Úsilí na zlepšení práv spotřebitelů na úrovni Společenství bylo poprvé vynaloženo na pařížském summitu v říjnu 1972. Bylo na něm konstatováno, že zlepšování životních podmínek zahrnuje i ochranu zdraví a bezpečnosti spotřebitelů a ochranu jejich ekonomických zájmů.²⁹

Následně Evropská rada ministrů v letech 1975 a 1981 schválila dva programy na ochranu spotřebitele, aby reagovala na obavy veřejnosti ohledně tržních rizik. Tyto programy zaměřené na ochranu zdraví a na kvalitu zboží a služeb ukázaly první známky politické připravenosti přijmout spotřebitele jako samostatnou právní kategorii. Přestože tyto programy sloužily jako inspirativní základ Evropskému Soudnímu Dvoru k analýze závazných ustanovení a byly používány Komisí jako nástroj evropského integračního procesu.³⁰

Během let, ve kterých neexistovala žádná politika na ochranu spotřebitele, byly používány zejména dva články Římské smlouvy jako právní základ kroků Unie na ochranu spotřebitele – článek 100a a 235 SFEU. Další úprava pak probíhala prostřednictvím několika směrnic.³¹

1. 3. 2. Jednotný evropský akt

Pod vedením Itálie zahájila první mezivládní konference činnost dne 9. září 1985 a jejím výsledkem bylo přijetí Jednotného evropského aktu dne 28. února 1986 v Bruselu.³² V roce 1987 vstoupil Jednotný evropský akt (JEA) v platnost a Společenství výslovně uznalo ochranu spotřebitele jako autonomní

²⁷ Smlouva o fungování Evropské unie. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

²⁸ HOROVÁ O., Ochrana spotřebitele po vstupu do evropské unie. Nakladatelství VŠE. Praha 2006, str. 26

²⁹ Tamtéž

³⁰ BENÖHR I. EU Consumer Law and Human Rights. Oxford University Press 2013. Page 19 volný překlad

³¹ JANKŮ M. Evropské právo II. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2016. str. 66

³² <http://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/single-european-act>

politický cíl v rámci vnitřního trhu.³³ Jednotný evropský akt obsahoval dva dodatky k zakládací smlouvě EHS, které umožnili institucím Unie přijímat opatření na ochranu spotřebitele.³⁴ Podle článku 100a EHS musí Komise zaručit vysokou úroveň ochrany spotřebitele. Navíc Jednotný evropský akt zavedl hlasování kvalifikovanou většinou pro přijetí akcí Společenství navržených Komisí na zasedání Evropské rady.³⁵

Jednotný evropský akt však neposkytl zvláštní právní základ pro sekundární spotřebitelské právní předpisy. Výsledkem bylo, že řada spotřebitelských směrnic byla stále přijímána nepřímo pod obecnou motivací založit a rozvíjet vnitřní trh. Cílem bylo vytvořit základní úroveň ochranných opatření, aby se zvýšila důvěra spotřebitelů v přeshraniční obchod a tím se zvýšila integrace trhu.³⁶ Důležitou roli hrál Evropský soudní dvůr, který ve svém rozhodnutí posílil právo spotřebitele být informován, přičemž zároveň omezil regulační pravomoci členských států.³⁷

Naplnění JEA a zavedení nových společných politik stavělo před společenství další otázku: kde vzít prostředky na jejich financování. Proto Komise v čele s Jacquesem Delorsem předložila počátkem roku 1987 návrh řešení, později označovaný jako *Delorsův balíček*. Ten spočíval v omezení výdajů na společnou zemědělskou politiku a žádal větší příspěvky od svých členů. Delorsův balíček vedl aktivní roli Komise v plánování strategických kroků společenství. O rok později Komise oživila i myšlenku zavedení hospodářské a měnové unie a navrhla její realizaci ve třech etapách.³⁸

1. 3. 3. Maastrichtská smlouva

Maastrichtská smlouva je smlouvou o Evropské Unii a byla podepsána roku 1993. Podle Smlouvy je Unie složena z Evropských společenství, které tvoří první pilíř, a dvou dalších oblastech spolupráce, z nichž druhý pilíř tvoří

³³ BENÖHR I. EU Consumer Law and Human Rights. Oxford University Press 2013. Page 21 volný překlad

³⁴ JANKŮ M. Evropské právo II. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2016. str. 66

³⁵ Jednotný evropský akt. Dostupné na <https://www.euroskop.cz/gallery/2/763-jea.pdf>

³⁶ BENÖHR I. EU Consumer Law and Human Rights. Oxford University Press 2013. Page 22 volný překlad

³⁷ Ve věci GB-INNO-BM se ESD potýkal s otázkou, zda vnitrostátní legalizace, která omezuje určité formy reklamy a prostředky podpory prodeje, může být podle práva Společenství nezákonná. Soudní dvůr rozhodl, že vnitrostátní ustanovení zakazující srovnávací reklamu dočasného prodeje s předchozími cenami nebylo odůvodněno obecnými hospodářskými zájmy spotřebitele. Toto ustanovení bylo považováno za odporující článku 30 EHS, neboť tento článek nelze vykládat v tom smyslu, že vnitrostátní právo, které popírá spotřebitele přístup k informacím, může být odůvodněno ochranou spotřebitele.

³⁸ <https://www.euroskop.cz/8888/sekce/80-leta/>

společná zahraniční a bezpečnostní politika a třetí pilíř spravedlnost a vnitřní věci.³⁹

Společenství mohlo podle čl. 129 písm. a) odst. 1 písm. b) ES oficiálně zasáhnout ke zlepšení postavení spotřebitele nezávisle na opatření přijatém v souvislosti s vnitřním trhem.⁴⁰ Praxe však odhalila relativně malý význam nového právního základu pro vývoj spotřebitelského práva. Konkrétní opatření založená na čl. 129 písm. a) odst. 1 písm. b) ES byla jen ve vzácných případech. Jedním z nich je například směrnice 98/6 / ES o ochraně spotřebitele při uvádění cen produktů nabízených spotřebitelům.⁴¹ Většina ostatních směrnic byla pak namísto toho ustanovení přijata na základě ustanovení o "tržní integraci".⁴²

V oblasti minimální harmonizace dochází buď k ponechání přísnější národní úpravy, nebo je vnitrostátní úprava nahrazena unijní normou. K takovému nahrazení došlo např. u *nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 258/97 o nových potravinách a nových složkách potravin* a u *směrnice Evropského parlamentu Rady č.55/97 upravující klamavou reklamu*.⁴³

1. 3. 4. Amsterodamská smlouva

Amsterodamská smlouva byla podepsána 2. října 1997 na mezinárodním výboru a znamenala revizi Smlouvy o Evropské unii, Smlouvy o založení Evropských společenství a některých souvisejících aktů.⁴⁴

Od poloviny devadesátých let se evropští představitelé snažili o ochranu spotřebitele jako samostatného cíle. V tomto období se vyskytly skandály týkající se hormonálně ošetřeného hovězího masa a problém s hračkami ošetřenými ftaláty. Tyto události pomohly EU definovat spotřebitelskou politiku. Amsterodamská smlouva tak reagovala na potřeby silnější ochrany spotřebitelů, a to rozšířením pravomocí Unie v oblasti práv spotřebitelů.

Nově se objevila práva spotřebitelů, které v Maastrichtské smlouvě neexistovaly - právo na informace, vzdělání a organizaci.⁴⁵ Zlepšení informací

³⁹<http://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty>

⁴⁰ Smlouva o Evropské unii. Dostupné na http://www.euroskop.cz/gallery/2/758-smlouva_o_eu_puvodni_verze.pdf

⁴¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES

⁴² BENÖHR I. EU Consumer Law and Human Rights. Oxford University Press 2013. Page 24 volný překlad

⁴³ JANKŮ M. Evropské právo II. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2016. str. 67

⁴⁴ <http://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-amsterdam>

bylo již zmíněno před Amsterodamskou smlouvou, ale bylo postaveno pouze na tom, jaká by měla být péče, aniž by se jednalo o plnohodnotné právo. Po Amsterodamské smlouvě bylo právo na informace posíleno a bylo začleněno do několika směrnic, jako je například směrnice o spotřebitelském úvěru z roku 2008.

Právo na vzdělání se ukázalo jako klíčové pro zlepšení rozhodování spotřebitelů a zabránit manipulaci například prostřednictvím reklam. Společenství může vydávat opatření pro výchovu spotřebitele, podporovat, doplňovat a sledovat politiku, kterou v této oblasti provádějí členské státy. Na druhé straně máme právo spotřebitelů na organizaci, které souvisí se svobodou sdružování se, které je upraveno prostřednictvím směrnic.⁴⁶

1. 3. 5. Smlouva z Nice

Smlouva z Nice byla podepsána 26. února 2001, v platnost vstoupila v únoru 2003. Představovala další změny evropských zakládacích smluv. První změna se týkala fungování Evropského parlamentu. Počet jeho poslanců byl omezen na 732. Vzrostla také jeho pravomoc, a to díky zavedení spolurozhodovací procedury v některých oblastech – např. politika soudržnosti. Další změnou prošla i Rada, kde se změnil způsob vážení hlasů, a Komise, která je nově složena z jednoho zástupce z každého členského státu.⁴⁷ Smlouva z Nice měla Evropu připravit na východní rozšíření.

Pro vývoj ochrany spotřebitele je důležité hlavně to, že v rámci Niceského zasedání byla vyhlášena Charta základních práv EU. V české literatuře je tento dokument obvykle nazýván Listina základních práv Evropské unie. Až do Lisabonské smlouvy se nejednalo o právně závazný dokument, ale od roku 2001 předkládal Evropský parlament každoročně zprávu týkající se dodržování práv vyjmenovaných v Listině v jednotlivých členských zemích. Konkrétně je ochrana spotřebitele upravena v článku 38 Listiny.⁴⁸ Co se týče úpravy spotřebitele, Niceská smlouva změnila článek 165 Smlouvy o Evropské unii, kde

⁴⁵ Smlouva o Evropské unii, článek 129a byl nahrazen Amsterodamskou smlouvou článkem 129a a rozšířen o zmíněná spotřebitelská práva. Dostupné na <http://www.euroskop.cz/gallery/2/764-amsterodam.pdf>

⁴⁶ BENÖHR I. EU Consumer Law and Human Rights. Oxford University Press 2013. Page 27 volný překlad

⁴⁷ OUTLÁ V. a kol. Právo Evropské unie. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. str. 34

⁴⁸ čl. 38 Listiny základních práv Evropské unie: „V politikách Unie je zajištěna vysoká úroveň ochrany spotřebitele.“

je upraven Hospodářský a sociální výbor s poradní funkcí, který se mimo jiné skládá i z představitelů spotřebitelů.⁴⁹

1. 3. 6. Lisabonská smlouva

Lisabonská smlouva byla podepsána 13. prosince 2007. Podle této smlouvy má Parlament pravomoc jmenovat předsedu Evropské komise na základě návrhu Evropské rady, který zohledňuje výsledky voleb do Evropského parlamentu. Postup spolurozhodování se dále rozšiřuje na nové oblasti a stává se „řádným legislativním postupem“.⁵⁰

Od Lisabonské smlouvy se dělení kompetencí mezi Evropskou unií a členskými státy stalo do jisté míry více transparentní. SFEU stanoví tři hlavní kategorie kompetencí: výlučné, sdílené a podpůrné kompetence. Podle zásady svěřeni pravomocí Unie jedná pouze v mezích pravomocí, které jí svěřují členské státy ve smlouvách, aby dosáhly stanovených cílů.

Spotřebitelské právo EU prošlo třemi důležitými změnami: změnou harmonizační strategie EU, přijetím Listiny základních práv a Lisabonskou smlouvou.

Lisabonská smlouva při posilování úlohy lidských práv v EU zavedla nová práva, jako je právo na občanskou iniciativu, která bude mít dopad na několik právních oblastí. Nastává tedy otázka, jak bude ovlivněna harmonizace ochrany spotřebitele a spotřebitelských právních předpisů členských států.

Trend úplné harmonizace byl zahájen Strategií spotřebitelské politiky na období 2002-2006, v níž byl stanoven cíl postupně přizpůsobit stávající směrnice pro spotřebitele od opatření minimální harmonizace po harmonizaci úplnou. Směrnice o marketingu spotřebitelských finančních služeb na dálku, vydaná v roce 2002⁵¹, byla prvním opatřením, kterým byla přijata zásada maximální harmonizace a následovala směrnice o nekalých obchodních praktikách z roku 2005⁵². Strategie spotřebitelské politiky EU na období 2007-2013 pak znovu potvrdila předešlé záměry v letech 2002-2006, přičemž se uvádí, že "pokud jsou legislativní návrhy označeny za vhodnou reakci, cílená plná harmonizace pravidel

⁴⁹ Niceská smlouva. Dostupné na <http://www.euroskop.cz/gallery/2/765-nice.pdf>

⁵⁰ <http://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-lisbon>

⁵¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52009DC0626>

⁵² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32005L0029>

ochrany spotřebitele na přiměřeně vysoké úrovni bude mít tendenci být přístupem Komise".⁵³

Hlavním argumentem ve prospěch úplné harmonizace je to, že podporuje hospodářskou integraci a podporuje zájem spotřebitelů o přeshraniční nákupy. Společná pravidla mohou podnítit společnost k přístupu na přeshraniční trhy, což může vést k větší konkurenci a nakonec ke snížení cen a rozšíření výběru výrobků a služeb. Úplná harmonizace se ale setkala s kritikou, protože spotřebitele nemusí přimět k přeshraničním obchodům, ale raději dá přednost nákupu ve své zemi a to díky obchodním zvyklostem, jazykům a výhodám nakupování u známého místního prodejce.

1. 3. 7. Strategie spotřebitelské politiky EU v letech 2007 – 2013

Strategie spotřebitelské politiky EU v letech 2007 – 2013 zahrnovala několik cílů:

- posílení postavení spotřebitelů v EU,
- zvýšení blahobytu spotřebitelů v EU z hlediska ceny, výběru, kvality, různorodosti, dostupnosti a bezpečnosti,
- účinná ochrana spotřebitelů před závažnými riziky a hrozbami, se kterými si jako jednotlivci nemohou poradit.

V rámci sbližování politiky EU a vnitrostátních spotřebitelských politik se strategie EU v letech 2007 – 2013 zaměřovala především na oblasti:

- zlepšení kontroly spotřebitelských trhů a vnitrostátních spotřebitelských politik,
- zlepšení právních předpisů v oblasti ochrany spotřebitele ve všech členských státech,
- zlepšení vymahatelnosti předpisů a domáhání se práv,
- zlepšení informovanosti a vzdělávání spotřebitelů,
- a učinění spotřebitele středem zájmu dalších politik a právních předpisů EU.⁵⁴

⁵³ BENÖHR I. EU Consumer Law and Human Rights. Oxford University Press 2013. Page 31 - 32 volný překlad

⁵⁴ SRBOVÁ A., VOJTKO V. Spotřebitelské teorie a realie. Spotřebitelské teorie a realie. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta. České Budějovice 2011. str. 27 - 28

1. 3. 8. Evropský program pro spotřebitele

K této kapitole bych ráda jako poslední věc zmínila tento Evropský program pro spotřebitele, který aktuálně běží a byl stanoven na roky 2014 -2020. Cílem programu je:

- posílení bezpečnosti spotřebitelů,
- zvyšování znalosti spotřebitelských práv
- začlenění zájmů spotřebitelů do klíčových odvětvových politik
- a posílení postavení spotřebitele.⁵⁵

V dubnu 2018 byla Komisí představená tzv. nová politika pro spotřebitele, jejímž cílem je posílit a lépe vymáhat spotřebitelská práva EU. Nová politika by měla usnadnit spotřebitelům podávání žalob a orgánům členských států na ochranu spotřebitele pravomoc ukládat přísnější sankce.⁵⁶

Ve Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, v bodě 1. 2. nalezneme několik cílů, které nám dává nová politika pro spotřebitele v praxi:

- *modernizovat existující pravidla a zaplnit mezeru v současném spotřebitelském acquis;*
- *poskytnout lepší příležitosti odškodnění pro spotřebitele, podpořit účinné vymáhání a větší spolupráci veřejných orgánů na spravedlivém a bezpečném jednotném trhu;*
- *zvýšit spolupráci s partnerskými zeměmi mimo EU;*
- *zajistit rovné zacházení se spotřebiteli na jednotném trhu a zaručit, aby vnitrostátní příslušné orgány byly zmocněny řešit jakékoli problémy s „dvojí kvalitou“ spotřebitelských výrobků;*
- *zlepšit komunikaci a budování kapacit za účelem zvýšení informovanosti spotřebitelů o jejich právech a pomoci obchodníkům, zejména malým a středním podnikům, snadněji plnit jejich povinnosti;*
- *vzít na zřetel budoucí problémy spotřebitelské politiky v rychle se vyvíjejícím hospodářském a technologickém prostředí.⁵⁷*

⁵⁵ <https://www.euroskop.cz/8969/sekce/ochrana-spotrebitele/>

⁵⁶ Tamtéž

⁵⁷ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, bod 1. 2. Dokončení „Nové politiky pro spotřebitele“, dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0183&from=EN>

2. JEDNOTLIVÉ OBLASTI PRÁVA OCHRANY SPOTŘEBITELE

V této kapitole se zaměřím na jednotlivé oblasti ochrany spotřebitele a jejich právní úpravu v právu EU.

2. 1. OCHRANA BEZPEČNOSTI A ZDRAVÍ SPOTŘEBITELE

Posílení ochrany spotřebitele v této oblasti je jedním z bodů Evropského programu pro spotřebitele na roky 2014 – 2020, se zaměřením na bezpečnost výrobků, potravin a kosmetických výrobků.⁵⁸

2. 1. 1. Bezpečnost výrobků

Hlavní význam bezpečnosti výrobků, které jsou uváděny do oběhu evropského trhu, spočívá v zajištění volného pohybu zboží, díky kterému je zajištěno i fungování jednotného vnitřního trhu a současně i ochrana spotřebitele.⁵⁹ Na evropský trh mohou být uvedeny pouze výrobky, které odpovídají řadě požadavků na bezpečnost. Skupiny výrobků tak musí být označeny značkou CE. Tím, že výrobce uvede značku na svůj výrobek, prohlašuje, že výrobek prošel kontrolou zásadních bezpečnostních kritérií EU a je s nimi v souladu.⁶⁰

Tuto oblast upravuje Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobků (dále jen „směrnice o obecné bezpečnosti výrobků“). Bezpečný výrobek nám směrnice definuje ve svém článku 2 jako výrobek, který za běžných nebo rozumně předvídatelných podmínek použití, nepředstavuje žádné riziko nebo představuje pouze minimální rizika, která jsou slučitelná s použitím výrobku, a přijatelná a odpovídající vysoké úrovni ochrany zdraví a bezpečnosti osob. V úvahu při posouzení bezpečnosti se berou zejména: charakteristika výrobku a jeho vliv na ostatní výrobky, obchodní úprava výrobků a kategorizace spotřebitelů (zejména děti a staří jedinci).⁶¹

⁵⁸ <https://www.euroskop.cz/8969/sekce/ochrana-spotrebitele/>

⁵⁹ LIBÁNSKÝ V., ŠTĚPÁN P. Průvodce spotřebitele Evropskou Unií. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky v edičním oddělení Ústavu mezinárodních vztahů, 2001. str. 16

⁶⁰ Politiky evropské unie: Spotřebitelé. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2016. str. 6. Dostupné na <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2f0e7c29-0d03-11e6-ba9a-01aa75ed71a1/language-cs>

⁶¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobků, čl. 2 písm. b). Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32001L0095>

Výrobci jsou povinni zásobovat trh pouze bezpečnými výrobky. Mimo to mají povinnost poskytnout spotřebitelům informace, které jsou důležité pro posouzení rizik používání výrobku, a přijmout opatření proti těmto rizikům.⁶²

Podmínky a pravidla bezpečnosti výrobků jsou často měněny a rozšiřovány, aby se vztahovaly i na nově vznikající výrobky a začleňovaly nové vědecké poznatky.

Pro dosažení cílů ochrany podle této směrnice je důležitá spolupráce členských států. Proto je důležité podporovat činnost evropské oblasti tvořené výkonnými orgány členských států, aby se v součinnosti s ostatními postupy Společenství zlepšila spolupráce v oblasti dozoru nad trhem a dalších kontrolních činností. Tato spolupráce se týká posuzování rizik, zkoušení výrobků, výměny zkušeností a odborných znalostí, provádění společných projektů dozoru a vysledování nebezpečných výrobků, jejich stažení z trhu nebo odvolání.⁶³ V tomto ohledu působí systém včasného varování RAPEX, o kterém budu psát ve třetí kapitole této práce.

Členské státy hrají v oblasti obecné bezpečnosti výrobků opravdu velkou roli. Zajišťují, aby výrobci i distributoři dodržovali vnitrostátní právní předpisy vyplývající z této Směrnice o obecné bezpečnosti výrobků a na trh uváděli pouze bezpečné výrobky. Dalším důležitým úkolem je zajištění stažení vadných výrobků z vnitrostátního trhu a stanovení sankcí pro porušení vnitrostátních předpisů upravujících tuto oblast. K tomu musí zřídit účinný dozor nad vnitrostátním trhem a k němu vhodné prostředky.⁶⁴ V České republice vykonává tento dozor Česká obchodní inspekce.

Odpovědnost za vadné výrobky je upravena Směrnicí Rady 85/374/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky (dále jen „směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky“). Odpovědnost výrobce za škodu způsobenou vadným výrobkem je uvedeno hned v prvním článku této Směrnice. Výrobcem se pak rozumí každá osoba, která se podílela na výrobním procesu, která uvedením svého názvu nebo umístění ochranné známky jako výrobce vystupuje. Odpovědným je též obchodník, který výrobek doveze do Společenství za účelem prodeje, pronájmu,

⁶² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobků, čl. 3-5. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32001L0095>

⁶³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobků, důvodová část. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32001L0095>

⁶⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobků. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32001L0095>

nebo jiné formy distribuce.⁶⁵ Podle článku 4. Směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky nese důkazní břemeno poškozená osoba. Podle článku 7. je odpovědnost výrobce za vadný výrobek vyloučena např. u toho, kdo prokáže: že neuvedl výrobek do oběhu, že výrobek nevyrobil k prodeji nebo jiné formě distribuce, nebo v rámci své podnikatelské činnosti nebo že vada výrobku je důsledkem shody výrobku se závaznými předpisy.⁶⁶

Touto směrnicí se zabýval Evropský Soudní dvůr rozsudkem ze dne 14. března 2006 ve věci C-177/04, ve které se zabýval žalobou Komise Evropských společenství proti Francouzské republice. Francouzská republika se provinila tím, že danou směrnicí nesprávně provedla. Nesplnila povinnosti, které jí vyplývají z článku 9 prvního pododstavce písm. b), čl. 3 odst. 3 a článku 7 uvedené směrnice, tím že: Do článku 1386-2 francouzského občanského zákoníku zavedla škody nepřesahující 500 eur; v článku 1386-7 prvním pododstavci téhož zákoníku rozhodla, že distributor vadného výrobku je v každém případě stejně odpovědný jako výrobce; a v článku 1386-12 druhém pododstavci francouzského občanského zákoníku stanovila, že výrobce musí prokázat, že přijal opatření způsobila zabránit následkům vyplývajícím z vadného výrobku, k tomu, aby se mohl odvolávat na důvody zproštění odpovědnosti stanovené článkem 7 písm. d) a e) směrnice 85/374. Evropský soudní dvůr o tom samém případě rozhodoval již rozsudkem ze dne 25. dubna 2002, Komise vs. Francie (C-52/00). V únoru 2003 poslala Komise Francouzské republice výzvu ke splnění povinností z tohoto rozsudku podle článku 228 ES⁶⁷. Francouzská republika na to reagovala zasláním návrhu změny občanského zákoníku. K přijetí zákona. 2004-1343 o zjednodušení práva došlo až v prosinci roku 2004. Komise se domnívala, že Francouzská republika nesplnila svou povinnost a proto podala tuto žalobu, ve které se domáhala zaplacení penále ve výši 137 150 eur za každý den prodlení se splněním

⁶⁵ Směrnice Rady EU 85/374/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A31985L0374>

⁶⁶ Směrnice Rady EU 85/374/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky, čl. 7. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A31985L0374>

⁶⁷ Článek 228 ES: „Shledá-li Soudní dvůr, že členský stát nesplnil povinnost, která pro něj vyplývá z této smlouvy, je tento stát povinen přijmout opatření, která vyplývají z rozsudku Soudního dvora. Má-li Komise za to, že dotyčný členský stát takováto opatření nepřijal, vydá poté, co poskytla státu příležitost se vyjádřit, odůvodněné stanovisko upřesňující body, v nichž dotyčný členský stát nevyhověl rozsudku Soudního dvora. Nepřijme-li dotyčný členský stát opatření, která vyplývají z rozsudku, ve lhůtě stanovené Komisí, může Komise věc předložit Soudnímu dvoru. V takovém případě navrhne paušální částku nebo penále, již je členský stát povinen zaplatit, ve výši, kterou považuje za přiměřenou okolnostem. Shledá-li Soudní dvůr, že dotyčný členský stát nevyhověl jeho rozsudku, může mu uložit zaplacení paušální částky nebo penále. Dostupné na http://www.euroskop.cz/gallery/2/756-smlouva_o_es_nice.pdf

povinností podle výše uvedeného rozsudku. V únoru 2005 předala Francouzská republika Komisi kopii vládního nařízení, kterým se prováděl článek 1386-2 občanského zákoníku. Komise v dubnu zaslala Soudnímu dvoru dopis, ve kterém uvedla, že provedené změny uvádějí francouzské právní předpisy do souladu s článkem 7 a článkem 9 prvním pododstavcem písm. b) směrnice 85/374. Komise tedy vzala část žaloby zpět. Evropský soudní dvůr tedy rozhodl takto:“ *Francouzská republika tím, že i nadále považuje dodavatele vadného výrobku za odpovědného stejně jako výrobce, nelze-li totožnost výrobce určit, zatímco dodavatel v přiměřené lhůtě uvědomil poškozeného o totožnosti osoby, která mu výrobek dodala, neprovedla v plném rozsahu opatření, která vyplývají z rozsudku ze dne 25. dubna 2002, Komise v. Francie (C-52/00), co se týče provedení čl. 3 odst. 3 směrnice Rady 85/374/EHS ze dne 25. července 1985 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky, a z tohoto důvodu nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 228 ES. Francouzské republiky se ukládá, aby zaplatila Komisi Evropských společenství na účet „Vlastní zdroje Evropského společenství“ penále ve výši 31 650 eur za každý den prodlení s provedením opatření nezbytných pro zajištění toho, aby byly úplně a v plném rozsahu splněny povinnosti vyplývající z výše uvedeného rozsudku ze dne 25. dubna 2002, Komise v. Francie, a to od vyhlášení rozsudku v projednávané věci až do úplného splnění povinností vyplývajících z uvedeného rozsudku ze dne 25. dubna 2002. Francouzské republiky se ukládá náhrada nákladů řízení.“⁶⁸*

Roku 2013 vznikl návrh Nařízení Evropského parlamentu a Rady o bezpečnosti spotřebních výrobků, který by zrušil Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobků a Směrnice Rady EU 85/374/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky. Návrh je odůvodněn zavedením větší harmonizace právních předpisů v oblasti bezpečnosti výrobků, ke které je nařízení vhodným nástrojem, protože jasně stanoví přímo aplikovatelná práva a povinnosti bez možnosti odlišení úprav členských států, a zároveň zjednodušení právních předpisů EU.⁶⁹

⁶⁸ Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 14. března 2006. Komise proti Francii. Věc C-177/04. Dostupné na <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=57661&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3787557>

⁶⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:52013PC0078>

2. 1. 2. Oblast bezpečnosti potravin

V Evropské Unii je vysoká úroveň ochrany u všech potravin i potravinářských výrobků, které jsou v EU na trhu. Pod kontrolou právních předpisů je celý výrobní proces výrobků i jejich následná distribuce. V hledáčku kontrol je nezávadnost potravin, zdraví i dobré životní podmínky zvířat, rostlin a riziko kontaminace.⁷⁰

Tvorbu potravinového práva v EU odstartovaly v roce 2001 problémy s výskytem bovinní spongiformní encefalopatií (BSE), která je známá jako nemoc šílených krav. Toto onemocnění je přenosné na člověka, projevují se změny chování, problémy koordinace pohybu a končí vždy smrtí.⁷¹ Začaly se tak regulovat oblasti používání přídatných látek, rozpouštědel, pesticidů a veterinárních přípravků.⁷²

Cílem ochrany spotřebitele v oblasti bezpečnosti potravin je chránit spotřebitele při zajištění bezproblémového fungování jednotného trhu.⁷³ Bezpečnost potravin v rámci EU byla zahájena v roce 2002, nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 178/2002, kterým byly stanoveny obecné zásady a požadavky potravinového práva. Byl jím také zřízen Evropský úřad pro bezpečnost potravin. Jeho funkce spočívá v posuzování rizik spojených s potravinovým procesem a informovat o nich.⁷⁴

Čtvrtou kapitolou nařízení č. 178/2002 je zaveden systém včasné výměny informací – RASFF. Tento systém umožňuje výměnu informací mezi členskými státy a Komisí, a napomáhá lepší koordinaci řešení ohrožení zdraví způsobené potravinami nebo krmivy.⁷⁵

Další oblastí bezpečnosti potravin jsou hygienické předpisy. Prvním je nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 o hygieně potravin. Toto nařízení stanovuje základní pravidla pro hygienu potravin, které se týkají provozovatelů potravinářských podniků, přitom se přihlíží k několika zásadám

⁷⁰ Politiky evropské unie: Spotřebitelé. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2016. str. 7. Dostupné na <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2f0e7c29-0d03-11e6-ba9a-01aa75ed71a1/language-cs>

⁷¹ BSE patří spolu s dalšími onemocněními jako je například klusavka u ovcí do skupiny transmisivních (přenosných) spongiformních encefalopatií (TSE). Jedná se o neurodegenerativní onemocnění projevující se změnami v chování, poruchami koordinace pohybů a končící vždy letálně (smrtí). Dostupné na <https://www.svscr.cz/zdravi-zvirat/tse-bse-klusavka-scrapie-cwd/>

⁷² LIBÁNSKÝ V., ŠTĚPÁN P. Průvodce spotřebitele Evropskou unií. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky v edičním oddělení Ústavu mezinárodních vztahů, 2001. str. 18

⁷³ https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/food_safety.html?root_default=SUM_1_CODED%3D30&locale=cs

⁷⁴ JANKŮ M. Evropské právo II. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2016. str. 70

⁷⁵ JANKŮ M. Evropské právo II. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2016. str. 70

jako: provozovatel potravinářského podniku nese základní odpovědnost za bezpečnost; u potravin, které nelze bezpečně skladovat při okolní teplotě, zejména u mražených potravin, nebyl porušen chladicí proces; stanovení mikrobiologických kritérií a požadavků na kontrolu teploty, jsou založené na vědeckém posouzení rizika; a další.⁷⁶

Dalším hygienickým předpisem je nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004, který stanovuje zvláštní hygienická pravidla pro potraviny živočišného původu. Toto nařízení doplňuje nařízení č. 852/2004 o hygieně potravin. Vztahuje se např. na potraviny, které představují zvláštní rizika pro lidské zdraví – zejména potraviny živočišného původu, u kterých se vyskytují mikrobiologická a chemická rizika.⁷⁷

Posledním hygienickým předpisem je nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 854/2004 které stanovuje zvláštní pravidla pro organizaci úředních kontrol produktů živočišného původu určených k lidské spotřebě. V odůvodnění tohoto nařízení se uvádí, že *úřední kontroly produktů živočišného původu by se měly vztahovat na všechny aspekty, které jsou důležité pro ochranu veřejného zdraví a popřípadě pro zdraví zvířat a dobré životní podmínky zvířat. Měly by být založeny na nejnovějších dostupných příslušných informacích a mělo by tedy být možné je přizpůsobit, pokud budou k dispozici nové příslušné informace.*⁷⁸

Další otázkou v oblasti bezpečnosti potravin je kontaminace potravin. Ta je upravena např. nařízením Komise Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1881/2006.⁷⁹ Tímto nařízením jsou určeny maximální limity určitých kontaminujících látek v potravinách. Jedná se zejména o „dusičnany“⁸⁰, „aflatoxiny“⁸¹, „ochratoxin“⁸², „patulin“⁸³ a další.

⁷⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 ze dne 29. dubna 2004 o hygieně potravin, čl. 1. Dostupné na http://www.khsova.cz/docs/01_legislativa/files/852_2004.pdf

⁷⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004, který stanovuje zvláštní hygienická pravidla pro potraviny živočišného původu ze dne 29. dubna 2004. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2004/853/oj/?locale=cs>

⁷⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 854/2004 ze dne 29. dubna 2004, které stanovuje zvláštní pravidla pro organizaci úředních kontrol produktů živočišného původu určených k lidské spotřebě. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2004/854/oj/?locale=cs>

⁷⁹ Nařízení Komise (ES) č. 1881/2006 ze dne 19. prosince 2006, kterým se stanoví maximální limity některých kontaminujících látek v potravinách

⁸⁰ „Dusičnany“ - Rozkladem bílkovin a jiných dusíkatých látek se uvolňuje amoniak, ten je nitrifikačními bakteriemi oxidován na dusitany, a ty se dále oxidují na dusičnany. Denitrifikační bakterie z dusičnanů uvolňují dusík, který se vrací do atmosféry. Do potravin rostlinného původu se dusičnany a dusitany dostávají z půdy (více v případě dusičnanového hnojení), zatímco do potravin živočišného původu z krmiv a také jako aditiva (solení masa nebo proti dužení sýrů během zrání). Dostupné na <https://www.bezpecnostpotravin.cz/az/termin/76479.aspx>

⁸¹ „Aflatoxiny“ patří mezi mykotoxiny, což jsou látky s extrémně vysokou toxicitou. Aflatoxiny poškozují zdraví člověka i zvířat, primárně postihují játra a byl u nich prokázán karcinogenní účinek. Dostupné na <https://www.bezpecnostpotravin.cz/az/termin/76461.aspx>

Následující odstavec se věnuje oblasti informování spotřebitele o potravinách. To upravuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č.1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům a o změně některých právních předpisů. Poskytování informací o potravinách je důležité pro správný výběr potravin spotřebitelem. Tím je zaručena ochrana jeho zdraví, ale i ekonomická či sociální ochrana. Mezi povinné informace uváděné na potravině patří: název potravin, seznam složek včetně výskytu alergenů, minimální trvanlivost, výživové údaje a další. Další informace uváděné na potravinách jsou upraveny jinými právními předpisy, např. čtyři Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č.1331/2008, č. 1332/2008, č. 1333/2008 a č. 1334/2008, které upravují potravinářská aditiva, nebo Nařízení komise (EU) č. 1337/2013, které stanovuje povinnost uvést na mase místo chovu a porážky.

Posledními předpisy, které uvedu pro oblast bezpečnosti potravin, jsou Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č.2015/2283 o nových potravinách (dále jen „nařízení o nových potravinách“) a Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 o geneticky modifikovaných potravinách a krmivech (dále jen „nařízení o geneticky modifikovaných potravinách a krmivech“). Nařízení o nových potravinách definuje nové potraviny ve svém článku 3 jako potraviny, které se ve významné míře nepoužívaly k lidské spotřebě v Unii před 15. květnem 1997, bez ohledu na den přistoupení členských států k Unii, a které mají např. novou nebo záměrně modifikovanou strukturu; potraviny pocházející z mikroorganismů, hub nebo řas; potraviny pocházející z rostlin, s výjimkou potravin, které mají bezpečnou historii používání v rámci Unie; a další.⁸⁴

Jako poslední předpis v oblasti ochrany potravin tedy uvádím Nařízení o geneticky modifikovaných potravinách a krmivech.⁸⁵ Účelem toho nařízení je zajištění vysoké úrovně ochrany lidského života a zdraví, dobrých životních

⁸² „Ochratoxiny“ jsou produkovány plísněmi a byly potvrzeny imunotoxické, teratogenní a karcinogenní účinky. Ochratoxin A rovněž přechází do masa zvířat a kontaminované živočišné produkty mohou být rizikové pro zdraví lidí. Dostupné na <https://www.bezpecnostpotravin.cz/az/termin/92023.aspx>

⁸³ Patulin je toxin, který produkují některé druhy plísní rostoucí na ovoci, např. jablkách, hruškách, hroznovém vínu, které bylo poškozeno buď mechanicky, nebo hmyzem. Zdrojem patulinu však mohou být i jiné potraviny, např. zelenina, cereálie, uvádí se i sýr. Byly u něj prokázány karcinogenní účinky. Dostupné na <https://www.bezpecnostpotravin.cz/az/termin/76802.aspx>

⁸⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č.2015/2283 ze dne 25. listopadu 2015 o nových potravinách, článek 3, odst. 2, písm. a). Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32015R2283>

⁸⁵ Geneticky modifikovaný organismus „GMO“ je organismus, jehož genetický materiál byl změněn technikami genového inženýrství. Dostupné na [https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/1FA2C877A509C648C1256FC00052F6EE/\\$file/oeer-publikace_o_gmo-20031119.pdf](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/1FA2C877A509C648C1256FC00052F6EE/$file/oeer-publikace_o_gmo-20031119.pdf)

podmínek a zdraví zvířat v souvislosti s geneticky modifikovanými potravinami a krmivy na fungujícím vnitřním trhu. To souvisí i se stanovením postupů Společenství pro povolování těchto organismů a jejich dohled, a předpisů, které upravují označování těchto potravin a krmiv.

Jak je uvedeno v preambuli tohoto nařízení může být povolení uděleno buď GMO, který má být použit jako výchozí materiál pro výrobu potravin nebo krmiv, nebo produktům používaným jako potravina nebo krmivo, obsahujícím GMO, sestávajícím z GMO nebo vyrobeným z GMO, nebo potravinám či krmivům vyrobeným z GMO. Obdrží-li tedy GMO používaný při výrobě potravin nebo krmiv povolení podle tohoto nařízení, nepotřebují potraviny nebo krmiva, které obsahují tento GMO, sestávají z něj nebo jsou z něj vyrobeny, povolení podle tohoto nařízení, podléhají však požadavkům uvedeným v povolení uděleném tomuto GMO.⁸⁶

Tímto nařízením o geneticky modifikovaných potravinách a krmivech a nařízením č. 178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin, se zabýval Soudní dvůr EU ve svém rozsudku ze dne 13. září 2017, ve věci C-111/16, jejímž předmětem je rozhodnutí o předběžné otázce podané rozhodnutím italského soudu v trestním řízení proti Giorgiu Fidenatovi, Leandru Tabogovi a Lucianu Tabogovi, ve kterém je těmto osobám vytýkáno, že pěstovaly odrůdu geneticky modifikované kukuřice MON 810 v rozporu s vnitrostátní právní úpravou, která toto pěstování zakazuje. Předběžná otázka se týká výkladu článku 34 nařízení o geneticky modifikovaných potravinách a krmivech, a zároveň článků 53 a 54 nařízení, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva. Rozhodnutím ze dne 22. dubna 1998 o uvedení geneticky modifikované kukuřice na trh podle směrnice Rady 90/220/EHS povolila Komise uvádění kukuřice MON 810 na trh. Dne 11. dubna 2013 požádala italská vláda Komisi, aby postupem podle článku 53 nařízení č. 178/2002 kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, přijala mimořádná opatření upravená v článku 34 nařízení č. 1829/2003, o geneticky modifikovaných potravinách a krmivech, kterými by bylo pěstování této kukuřice zakázáno. Italská vláda předložila vědecké studie, ale Komise uvedla, že nebyla zjištěna naléhavá potřeba přijmout opatření podle článků 53 a

⁸⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 ze dne 22. září 2003 o geneticky modifikovaných potravinách a krmivech. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32003R1829>

54 nařízení č. 178/2002 a dala věc podrobněji analyzovat Evropskému úřadu pro bezpečnost potravin. Italská vláda zakázala pěstování odrůdy geneticky modifikované kukuřice MON 810 vyhláškou o přijetí mimořádných opatření ve smyslu článku nařízení č. 178/2002 týkajících se pěstování odrůd geneticky modifikované kukuřice MON 810 ze dne 12. července 2013. Dne 24. září 2013 vydal Evropský úřad pro bezpečnost potravin stanovisko, ve kterém vysvětlil, že pracovní skupina pro geneticky modifikované organismy v dokumentech, které předložila italská vláda, nezjistila žádné nové vědecky podložené důkazy, které by odůvodňovaly požadovaná mimořádná opatření. Italská vláda oznámila dočasná ochranná opatření, ale nepodala Komisi návrh prodloužit, změnit nebo zrušit dočasná vnitrostátní ochranná opatření v souladu s článkem 54 odst. 2 nařízení č. 178/2002. Italský soud proti výše zmíněným osobám vydal odsuzující trestní příkaz, proti němuž podali odpor a namítali protiprávnost vnitrostátní právní úpravy z důvodu jejího rozporu s článkem 34 nařízení č. 1829/2003 a s články 53 a 54 nařízení č. 178/2002. Je důležité zdůraznit, že čl. 53 nařízení č. 178/2002 se týká mimořádných opatření přijímaných Komisí, kdežto čl. 54 tohoto nařízení se týká opatření přijímaných členskými státy. Není-li prokázáno, že produkt povolený nařízením č. 1829/2003 nebo v souladu s ním může představovat vážné riziko pro lidské zdraví, zdraví zvířat nebo životní prostředí, není Komise podle článku 34 tohoto nařízení ve spojení s článkem 53 nařízení č. 178/2002 povinna přijmout mimořádná opatření, a okolnost, že o jejich přijetí požádal členský stát, nemá na posuzování žádný vliv. Další otázky se týkaly toho, zda musí být článek 34 nařízení č. 1829/2003 ve spojení se článkem 54 nařízení č. 178/2002. Článek 34 nařízení č. 1829/2003 umožňuje členskému státu přijmout mimořádná opatření podle tohoto článku za předpokladu, že splní i procesní podmínky v článku 54 nařízení č. 178/2002 – informování Komise o nutnosti přijetí mimořádných opatření a uvědomění Komise a ostatních členských států o přijatých dočasných vnitrostátních ochranných opatření. Ty mohou být zachována až do doby přijetí evropského opatření. Soudní dvůr zdůraznil ve svém rozsudku ze dne 8. září, že posuzování a řízení vážného a zřejmého rizika v poslední instanci spadat výlučně do pravomoci Komise a Rady Evropské unie. Soudní dvůr tedy rozhodl takto: „Článek 34 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 ze dne 22. září 2003 o geneticky modifikovaných potravinách a krmivech, ve spojení s článkem 53 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového

práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin, musí být vykládán v tom smyslu, že Evropská komise není povinna přijmout mimořádná opatření ve smyslu posledně uvedeného článku, když ji členský stát podle čl. 54 odst. 1 posledně uvedeného nařízení úředně informuje o nutnosti přijmout taková opatření, není-li zřejmé, že produkt povolený nařízením č. 1829/2003 nebo v souladu s tímto nařízením může představovat vážné riziko pro lidské zdraví, zdraví zvířat nebo životní prostředí. Článek 34 nařízení č. 1829/2003, ve spojení s článkem 54 nařízení č. 178/2002, musí být vykládán v tom smyslu, že poté, co členský stát úředně informuje Evropskou komisi o nutnosti přijmout mimořádná opatření a Komise žádné opatření podle článku 53 nařízení č. 178/2002 nepřijme, může členský stát přijmout taková opatření na vnitrostátní úrovni a zachovat je nebo prodloužit jejich platnost, dokud Komise v souladu s čl. 54 odst. 2 posledně uvedeného nařízení nepřijme rozhodnutí o jejich prodloužení, změně nebo zrušení. Článek 34 nařízení č. 1829/2003, ve spojení se zásadou předběžné opatrnosti upravenou v článku 7 nařízení č. 178/2002, musí být vykládán v tom smyslu, že členský státům neumožňuje přijmout v souladu s článkem 54 nařízení č. 178/2002 dočasná mimořádná opatření pouze na základě této zásady, nejsou-li splněny hmotněprávní podmínky stanovené v článku 34 nařízení č. 1829/2003.“⁸⁷

2. 1. 3. Oblast bezpečnosti hraček

Tuto oblast upravuje Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2009/48/ES o bezpečnosti hraček (dále jen „směrnice o bezpečnosti hraček“). Udává definici hraček, která zní: „Výrobky navržené nebo určené, výlučně či nevýlučně, ke hraní dětem mladším 14 let.“ Tato směrnice ve svém článku 3 také definuje některé specifické formy hraček, jako je např. hračka do vody, hračka pro pohybovou aktivitu, chemická hračka a další. Dále směrnice určuje povinnost všeobecné bezpečnosti, díky které mohou být na trh uváděny pouze hračky, které neohrožují bezpečnost ani zdraví uživatelů nebo třetích osob, pokud se s ohledem na obvyklé chování dětí používají přiměřeným způsobem. Proto musí být hračky uváděné na trh viditelně, čitelně a neodstranitelně označeny značkou CE.

⁸⁷ Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 13. září 2007. Věc C-111/16. Dostupné na <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=bezpe%25C4%25Dnost%2Bpotravin&docid=194406&pageIndex=0&doclang=CS&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=3478396#ctx1>

Před uvedením na trh musí u každé hračky proběhnout postup posouzení shody. Výrobce má možnost výběru ze dvou postupů: interní ověření a ověření třetí osobou. Interní ověření se týká hraček, u kterých výrobce využil harmonizované normy. U posouzení třetí osobou je jedná o „*ES přezkoušení typu*“, které probíhá u hraček, u kterých výrobce nepoužil harmonizované normy, použil je jen omezeně, nebo normy byly určitým způsobem omezeny, a pokud se domnívá, že je posouzení třetí osobou vhodné, např. pro povahu hračky. Cílem tohoto procesu je prokázat, že hračka uvedená na trh je v souladu s bezpečnostními hledisky této směrnice. Oproti tomu posuzování bezpečnosti má odhalit nebezpečí, které může hračka představovat.⁸⁸

Směrnice dále stanovuje povinnost členských států vykonávat nad trhem s hračkami dozor. Pokud orgány dozoru členského státu dojdou k závěru, že hračka, představuje riziko pro zdraví nebo bezpečnost osob, provedou hodnocení, při kterém zjišťují, jestli daná hračka splňuje požadavky stanovené touto směrnicí. Pokud se orgány dozoru domnívají, že nesoulad se směrnicí se netýká pouze území daného členského státu, musí informovat Komisi a ostatní členské státy o výsledcích hodnocení a opatřeních, která má hospodářský subjekt na jejich žádost přijmout.

Příloha I. této směrnice pak určuje, které výrobky se nepovažují za hračky podle této směrnice. Jedná se např. o koloběžky, in-line brusle, puzzle obsahující více než 500 částí nebo počítačové hry. Příloha II. směrnice pak stanovuje zvláštní požadavky na bezpečnost hraček, zejména její fyzikální a chemické vlastnosti, hořlavost, chemické vlastnosti, elektrické vlastnosti nebo radioaktivitu.⁸⁹

2. 2. OCHRANA HOSPODÁŘSKÝCH ZÁJMŮ SPOTŘEBITELE

2. 2. 1. Ochrana spotřebitele proti nekalým obchodním praktikám

Definici obchodních praktik nám dává Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES, která uvádí, že obchodními praktikami je jednání, opomenutí, chování nebo prohlášení, a obchodní komunikace včetně reklamy a uvedení na trh ze strany obchodníka přímo související s propagací, prodejem nebo dodáním

⁸⁸ http://www.unmz.cz/files/zku%C5%A1ebnictv%C3%AD/W-toys-safety-brochure_CS.pdf

⁸⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2009/48/ES ze dne 18. června 2009 o bezpečnosti hraček. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:170:0001:0037:cs:PDF>

produktu spotřebiteli.⁹⁰ Nekalou obchodní praktikou je pak takový způsob chování podnikatele ke spotřebiteli, které probíhá formou konání nebo opomenutí. Může jít o právní jednání, prohlášení, obchodní sdělení nebo uvedení na trh. Nekalost takového jednání je spatřována v jednání v rozporu náležité péče, které podstatným způsobem ovlivňuje spotřebitel, který ve výsledku jedná jinak, než by jednal za normálních okolností. Nekalé obchodní praktiky jsou vymezeny zejména v čl. 5 až 9 Směrnice 2005/29/ES.⁹¹

Základním pramenem ochrany spotřebitele proti nekalým obchodním praktikám je Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu (dále jen „směrnice o nekalých obchodních praktikách“).⁹² Směrnice o nekalých obchodních praktikách je obecná horizontální rámcová směrnice, která má maximální harmonizační charakter. Potřeba přijetí této Směrnice vyplývá z jejího odůvodnění, ve kterém se uvádí, že právní předpisy čl. států, které se týkají obchodních praktik, jsou hodně rozdílné. Tyto rozdíly pak vytvářejí mnoho překážek postihujících podniky, a spotřebitele a vedou k nejistotě, jaké vnitrostátní předpisy se uplatní na nekalé obchodní praktiky poškozující ekonomické zájmy spotřebitelů. Tyto překážky také zvyšují náklady podniků při využívání svobod vnitřního trhu, zejména pokud se chtějí zapojit do přeshraničního uvádění na trh, reklamních kampaní a podpory prodeje. Takové překážky rovněž vyvolávají nejistotu spotřebitelů ohledně jejich práv a podkopávají jejich důvěru ve vnitřní trh.⁹³

Důvodem přijetí nové směrnice tak bylo sblížení právních předpisů členských států o nekalých obchodních praktikách, které přímo poškozují ekonomické zájmy spotřebitelů a tím nepřímo škodí i ekonomickým zájmům soutěžitelů.⁹⁴ Směrnice o nekalých obchodních praktikách byla přijata v roce 2005 a vychází ze své předchůdkyně, Směrnice o zavádějící a srovnávací reklamě z roku 1984. Její rozsah je však mnohem širší, protože se netýká pouze reklamy, ale všech obchodních praktik podniků ve všech odvětvích hospodářské činnosti.

⁹⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES, čl. 2. písm. d) „obchodními praktikami vůči spotřebiteli“ (dále také jen „obchodní praktiky“) jednání, opomenutí, chování nebo prohlášení, obchodní komunikace včetně reklamy a uvedení na trh ze strany obchodníka přímo související s propagací, prodejem nebo dodáním produktu spotřebiteli. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32005L0029>

⁹¹ VÍTOVÁ B., ETLÍKOVÁ M. Nekalé obchodní praktiky. Praha: Wolters Kluwer, 2017. str. 11

⁹² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004

⁹³ Tamtéž

⁹⁴ POKORNÁ J., VEČERKOVÁ E., LEVICKÁ T., DUDOVÁ J. Ochrana spotřebitele proti nekalým obchodním praktikám podnikatelů. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. str. 89

Směrnice o nekalých obchodních praktikách je tedy obecný horizontální rámec, jehož oblast působnosti se neomezuje pouze na specifické oblasti hospodářské činnosti nebo specifické prvky hospodářské výměny.⁹⁵

Cílem směrnice o nekalých obchodních praktikách je boj proti nekalým obchodním praktikám v transakcích mezi podniky a spotřebiteli. Obchodníci, kteří se účastní nespravedlivého ovlivňování spotřebitelů prostřednictvím agresivních nebo zavádějících praktik, mohou narušit hospodářskou volbu spotřebitelů. Tím, že se tyto praktiky potírají, se směrnice snaží prosazovat volný výběr spotřebitelů a spravedlivé fungování trhů mezi podniky a spotřebiteli.⁹⁶

Jádrem směrnice o nekalých obchodních praktikách je zákaz praktik, které jsou v rozporu s požadavky odborné péče, které podstatně narušují nebo mohou podstatně narušit hospodářské chování průměrného spotřebitele, pokud jde o výrobek nebo službu, zejména pokud jde o "transakční rozhodnutí". Směrnice zahrnuje úpravu celého smluvního vztahu – to znamená před smluvní, smluvní a post smluvní rozhodovací proces spotřebitelů. Rozsah působnosti směrnice v zásadě zahrnuje jakoukoli smlouvu mezi podniky a spotřebiteli.

Pro zjištění nekalosti se provádí tzv. test nekalosti, který probíhá ve třech krocích. Prvním krokem kontrola s velkou generální klauzulí, kde jsou uvedeny obecné základní zákazy. Druhým krokem je kontrola s malými generálními klauzulemi, kde jsou upraveny zákazy konkrétních obchodních praktik. Posledním krokem je obecný seznam zakázaných praktik, kde se posuzuje otázka vlivu na rozhodování spotřebitele. Pokud daná obchodní praktika nebude odpovídat ani jednomu zákazu ze všech tří kroků testu nekalosti, bude se jednat o praktiku povolenou.⁹⁷

Podle článku 5 odstavce 4. Směrnice o nekalých obchodních praktikách se nekalé obchodní praktiky dělí na klamavé obchodní praktiky a obchodní praktiky agresivní.

⁹⁵ TWIGG-FLESNER Ch. Research Handbook on EU Consumer and Contract Law. Edward Elgar Publishing 2016. 389

⁹⁶ TWIGG-FLESNER Ch. Research Handbook on EU Consumer and Contract Law. Edward Elgar Publishing 2016. 388

⁹⁷ ONDREJOVÁ D., SEHNÁLEK D. Nekalosoutěžní reklama a nekalé obchodní praktiky v české i evropské právní úpravě a judikatuře. Praha: Leges, 2018, str. 129-130

2. 2. 1. 1. Klamavé obchodní praktiky

Klamavá obchodní praktika podle článku 6 Směrnice o nekalých obchodních praktikách je obchodní praktika, která obsahuje nesprávné informace, a je tedy nepravdivá, nebo pokud jakýmkoli způsobem, včetně celkového předvedení, uvádí nebo je schopná uvést průměrného spotřebitele v omyl ve vztahu k jednomu nebo k více z níže uvedených bodů, i když informace jsou věcně správné, což v obou případech vede nebo může vést k rozhodnutí spotřebitele o obchodní transakci, které by jinak neučinil:

- existence nebo podstata produktu;
- hlavní znaky produktu, jako je jeho dostupnost, výhody, rizika, provedení, složení, příslušenství, poprodejní služby zákazníkům a vyřizování reklamací a stížností, výrobní postup a datum výroby nebo dodání, způsob dodání, způsobilost k účelu použití, možnosti použití, množství, specifikace, zeměpisný nebo obchodní původ, očekávané výsledky jeho použití nebo výsledky a podstatné části zkoušek nebo kontrol provedených na produktu;
- rozsah závazků obchodníka, motivy pro obchodní praktiku a podstata prodejního postupu, prohlášení nebo symbol týkající se přímého nebo nepřímého sponzorování nebo schválení obchodníka nebo produktu;
- cena nebo způsob výpočtu ceny anebo existence konkrétní cenové výhody;
- nutnost servisu, náhradních dílů, výměny nebo opravy;
- podstata, charakteristické rysy a práva obchodníka nebo jeho zástupce, například jeho totožnost a majetek, způsobilost, postavení, schválení, přidružení nebo vztahy, práva průmyslového, obchodního nebo duševního vlastnictví nebo jeho ocenění a vyznamenání;
- práva spotřebitele, včetně práva na náhradní dodání nebo vrácení kupní ceny podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o určitých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží, nebo rizika, kterým může být vystaven.⁹⁸

⁹⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES, čl. 6. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32005L0029>

Z odstavce 2 článku 6 Směrnice vyvozujeme v zásadě tři typy zavádějících opatření:

- poskytování falešných, nepravdivých nebo podvodných informací,
- vytváření záměny s výrobky, ochrannými známkami, názvy a rozlišovacími znaky konkurentů a
- nesplnění pevných a ověřitelných závazků obsažených v kodexu chování, ke kterému obchodník uvedl, že je vázán.⁹⁹

Klamavé opomenutí upravuje Směrnice o nekalých obchodních praktikách v článku 7. Obchodní praktika je považována za klamavou, pokud ve svých věcných souvislostech a s přihlédnutím ke všem jejím rysům, okolnostem a omezením sdělovacího prostředku opomene uvést závažné informace, které v dané souvislosti průměrný spotřebitel potřebuje pro rozhodnutí o obchodní transakci, čímž způsobí nebo může způsobit, že průměrný spotřebitel učiní rozhodnutí o obchodní transakci, které by jinak neučinil. Dále je klamavým opomenutím i situace kdy obchodník dané informace zatají nebo poskytne nejasným, nesrozumitelným nebo dvojznačným způsobem nebo v nevhodný čas vzhledem k okolnostem popsáným v uvedeném odstavci anebo neuvede obchodní záměr obchodní praktiky, není-li patrný ze souvislosti a pokud to v obou případech vede nebo může vést k rozhodnutí spotřebitele o obchodní transakci, které by jinak neučinil.¹⁰⁰

2. 1. 1. 2. Agresivní obchodní praktiky

Agresivní praktiky představují vedle klamavých praktik druhý nejčastější případ nekalosti ze strany obchodníků.¹⁰¹ Jsou to takové praktiky, které ve svém faktickém kontextu, s přihlédnutím ke všem rysům a okolnostem, představují obtěžování, nátlak, použití fyzické síly nebo nepatřičný vliv, kterými významně zhorší nebo pravděpodobně významně naruší svobodu rozhodování nebo chování průměrného spotřebitele, což bude mít za následek, že spotřebitel podnikne transakční vymezení, které by jinak nepřijímal. Použití psychologického tlaku, jako je vykořisťování zranitelnosti nebo odrazování průměrného spotřebitele od uplatňování jeho práv, se také považuje za agresivní praxi. Například obchodníci,

⁹⁹ Tamtéž

¹⁰⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES, čl. 7. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32005L0029>

¹⁰¹ POKORNÁ J., VEČERKOVÁ E., LEVICKÁ T., DUDOVÁ J. Ochrana spotřebitele proti nekalým obchodním praktikám podnikatelů. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. str. 93

kteří zavádějí umělé překážky bránící spotřebitelům ukončit své smlouvy a přejít k jiným obchodníkům nebo vykonávat své smluvní práva, mohou proto spáchat agresivní praktiky.¹⁰² Ve Směrnici o nekalých obchodních praktikách jsou agresivní praktiky upraveny článkem 7 a v odůvodnění Směrnice v bodě 16.

2. 1. 1. 3. Tzv. černá listina nekalých obchodních praktik

Příloha I. Směrnice o nekalých obchodních praktikách je tvořena tzv. „černou listinou nekalých obchodních praktik“, která je tvořena 23 klamavými obchodními praktikami a 8 agresivními praktikami, které jsou za všech okolností považované za nekalé. Za nekalé jsou považované v tom smyslu, že nejsou vyžadovány žádné další důkazy o nespravedlivém, zavádějícím nebo agresivním charakteru.

Klamavými obchodními praktikami na černé listině jsou:

1. *Tvrzení, že obchodník podepsal kodex chování, ačkoli tomu tak není.*
2. *Používání značky důvěry, značky jakosti nebo rovnocenné značky bez získání potřebného povolení.*
3. *Tvrzení, že kodex chování byl schválen veřejným nebo jiným subjektem, ačkoli tomu tak není.*
4. *Tvrzení, že obchodníku nebo produktu bylo uděleno schválení, potvrzení nebo povolení veřejného nebo soukromého subjektu, ačkoli tomu tak není nebo takové tvrzení není v souladu s podmínkami schválení, potvrzení nebo povolení.*
5. *Výzva ke koupi produktů za určitou cenu, aniž by obchodník zveřejnil důvody, na základě kterých se může domnívat, že nebude sám nebo prostřednictvím jiného obchodníka schopen zajistit dodávku uvedených nebo rovnocenných produktů za cenu platnou pro dané období a v přiměřeném množství vzhledem k povaze produktu, rozsahu reklamy a nabízené ceny – tzv. vábivá reklama.*
6. *Výzva ke koupi produktu za určitou cenu a poté:*
 - *odmítnutí ukázat inzerovaný předmět spotřebitelům*
 - *odmítnutí přijetí objednávek produktu nebo dodání produktu v přiměřené lhůtě*

¹⁰² TWIGG-FLESNER Ch. Research Handbook on EU Consumer and Contract Law. Edward Elgar Publishing 2016. str. 393

- předvedení vadného vzorku produktu s úmyslem propagovat jiný produkt – tzv. reklama přivábit a zaměnit.
7. Nepravdivé tvrzení, že produkt bude dostupný pouze po omezenou dobu nebo že bude dostupný pouze po omezenou dobu za určitých podmínek, za účelem přimět spotřebitele k okamžitému rozhodnutí bez příležitosti nebo času potřebného k učinění informované volby.
 8. Závazek poskytnout poprodejní servis spotřebitelům, s nimiž obchodník před uzavřením obchodní transakce komunikoval jazykem, který není úředním jazykem členského státu, v němž se obchodník nachází, a následné poskytování servisu pouze v jiném jazyce, aniž to bylo spotřebiteli jasně sděleno předtím, než se spotřebitel zavázal k obchodní transakci.
 9. Tvrzení nebo jiné vytváření dojmu, že prodej produktu je dovolený, i když tomu tak není.
 10. Uvádění práv, která spotřebitelům vyplývají ze zákona, jako přednosti obchodní nabídky.
 11. Využití prostoru ve sdělovacích prostředcích k propagaci produktu, za kterou obchodník zaplatil, aniž by to byl spotřebitel schopen z obsahu, obrázků nebo zvuků jednoznačně poznat.
 12. Věcně nesprávné tvrzení o povaze a míře rizika pro osobní bezpečnost spotřebitele nebo jeho rodiny, pokud si produkt nezakoupí.
 13. Propagace výrobku podobného výrobku konkrétního výrobce způsobem, jenž cíleně vede k uvedení spotřebitele v omyl tak, že uvěří, že daný výrobek je vyroben tímž výrobcem, i když tomu tak není.
 14. Zahájení, provozování nebo propagace pyramidového programu, kdy spotřebitel zaplatí za možnost získat odměnu, která závisí především na získávání nových spotřebitelů do programu, a nikoli na prodeji nebo spotřebě produktů.
 15. Tvrzení, že obchodník zamýšlí ukončit obchodování nebo se stěhuje, ačkoli tomu tak není.
 16. Tvrzení, že produkty usnadní výhru ve hrách založených na náhodě.

17. *Nepravdivé tvrzení, že produkt může vyléčit nemoci, poruchu nebo tělesné postižení.*
18. *Poskytování věcně nesprávných informací o tržních podmínkách nebo o možnosti opatřit si produkt s úmyslem přimět zákazníka k jeho pořízení za méně výhodných podmínek, než jsou běžné tržní podmínky.*
19. *Obchodní praktika, v níž se tvrdí, že v rámci propagace probíhá soutěž o ceny, aniž by byly uděleny ceny, které odpovídají uvedenému popisu, nebo jejich odpovídající náhrada.*
20. *Popis produktu slovy „gratis“, „zdarma“, „bezplatně“ a podobnými, pokud musí spotřebitel zaplatit jakékoli jiné náklady, než jen nevyhnutelné náklady spojené s reakcí na obchodní praktiku a s vyzvednutím nebo doručením věci.*
21. *Přiložení faktury nebo podobných dokladů pro provedení platby k marketingovým materiálům, čímž se ve spotřebiteli vyvolá dojem, že si inzerovaný produkt již objednal, ačkoli tomu tak není.*
22. *Nepravdivé tvrzení nebo vyvolávání dojmu, že obchodník nejedná za účelem spojeným s jeho obchodní nebo podnikatelskou činností, řemeslem nebo povoláním, nebo klamná prezentace obchodníka jako spotřebitele.*
23. *Vyvolávání klamného dojmu, že poprodejní servis k výrobku je dostupný v jiném členském státu, než ve kterém je výrobek prodáván.¹⁰³*

Agresivními obchodními praktikami na černé listině jsou:

1. *Vytvoření dojmu, že spotřebitel nemůže provozovnu opustit bez uzavření smlouvy.*
2. *Osobní návštěvy u spotřebitele a nedbání požadavku spotřebitele opustit jeho byt a nevracet se, kromě situací a v rozsahu odůvodněném podle vnitrostátních právních předpisů za účelem vymáhání smluvních závazků.*
3. *Vytrvalé a nevyžádané nabídky prostřednictvím telefonu, faxu, e-mailu nebo jiných prostředků přenosu na dálku, kromě situací a*

¹⁰³ PŘÍLOHA I. ke Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32005L0029>

v rozsahu odůvodněném podle vnitrostátních právních předpisů za účelem vymáhání smluvních závazků.

- 4. Požadavek, aby spotřebitel žádající plnění z důvodu pojistné události předložil doklady, které nelze odůvodněně pokládat za důležité pro stanovení oprávněnosti nároku, nebo systematické neodpovídání na související korespondenci za účelem odradit spotřebitele od uplatnění práv vyplývajících ze smlouvy.*
- 5. Začlenění do reklamy přímého nabádání určeného dětem, aby si inzerované produkty koupily nebo aby přesvědčily své rodiče nebo jiné dospělé, aby jim je koupili.*
- 6. Požadování okamžité nebo odložené platby za produkty dodané obchodníkem, avšak nevyžádané spotřebitelem, nebo vrácení nebo uschování takových produktů, kromě případů, kdy se jedná o náhradní produkt dodaný v souladu s čl. 7 odst. 3 směrnice 97/7/ES (setrvačný prodej).*
- 7. Výslovné sdělení spotřebiteli, že pokud si produkt nebo službu nekoupí, ohrozí to pracovní místo nebo živobytí obchodníka.*
- 8. Vytváření klamného dojmu, že spotřebitel již vyhrál nebo vyhraje, popřípadě že vyhraje, pokud bude jednat určitým způsobem, cenu nebo jinou obdobnou výhodu, ačkoli ve skutečnosti*
 - neexistuje žádná taková cena ani obdobná výhoda nebo*
 - pro získání ceny jiné obdobné výhody musí spotřebitel vynaložit finanční prostředky nebo mu vznikají výdaje.¹⁰⁴*

Poslední agresivní obchodní praktikou se zabýval Evropský soudní dvůr ve svém rozhodnutí ze dne 18. října 2012, sp. zn. C-428/11. Potýkal se s otázkou, zda je zakázáno vynaložení jakýchkoli finančních prostředků pro získání ceny, či je zakázáno vynaložení finančních prostředků pouze v určité výši.¹⁰⁵ Soudní dvůr rozhodl, že při použití tohoto pravidla není relevantní, že náklady uložené spotřebiteli jsou minimální ve srovnání s hodnotou ceny. Kromě toho může být losování považováno za agresivní, jestliže má spotřebitel řadu metod, kterými může získat cenu, z nichž nejméně jedna je bezplatná, pokud podle jedné nebo

¹⁰⁴ PŘÍLOHA I. ke Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32005L0029>

¹⁰⁵ ONDREJOVÁ D., SEHNÁLEK D. Nekalosoutěžní reklama a nekalé obchodní praktiky v české i evropské právní úpravě a judikatuře. Praha: Leges, 2018, str. 189

více navrhovaných metod by spotřebiteli vznikly náklady za získání informací o ceně nebo o tom, jak ji získat.¹⁰⁶

2. 1. 1. 4. Generální klauzule nekalých obchodních praktik podle směrnice 2005/29/ ES

Generální klauzule nekalých obchodních praktik je vymezena v článku 5 odst. 2 Směrnice o nekalých obchodních praktikách. V odborné literatuře se tato klauzule označuje také jako „záchranná síť“, „velká generální klauzule“¹⁰⁷, jindy se hovoří o „obecné klauzuli zakazující nekalé obchodní praktiky“ nebo „srdci směrnice“.¹⁰⁸

Účelem generální klauzule nekalých obchodních praktik je odstranit praktiky obchodníků uskutečňované vůči spotřebitelům v obchodním styku a poskytnout spotřebitelům kompletní ochranu. Díky tomu, že je generální klauzule určena obecně, je flexibilní a dokáže se přizpůsobit změnám chování podnikatelů i spotřebitelů.¹⁰⁹

Praxí Soudního dvora EU je dáno, že podmínky pro naplnění nekalosti podle generální klauzule musejí být dány kumulativně. Pokud nejsou dány kumulativně, nejsou na tzv. černé listiny nekalých obchodních praktik, ani nejsou obsaženy v tzv. malých generálních klauzulích nekalých obchodních praktik, pak se nebude jednat o nekalé obchodní praktiky.

Generální klauzule obsahuje určité pojmy, které by měli být vysvětleny. Prvním takovým pojmem je náležitá profesionální péče. Je to takový rozsah zvláštních dovedností a péče, který můžeme od podnikatele ke spotřebiteli čekat a který bude v souladu s poctivými obchodními praktikami.¹¹⁰

2. 1. 1. 5. Tzv. malé generální klauzule nekalých obchodních praktik podle směrnice 2005/29/ES

Malé generální klauzule jsou vymezeny v člancích 6 až 9 Směrnice o nekalých obchodních praktikách. Jedná se tak o klamavá jednání, klamavá

¹⁰⁶ TWIGG-FLESNER Ch. Research Handbook on EU Consumer and Contract Law. Edward Elgar Publishing 2016. str. 394

¹⁰⁷ ONDREJOVÁ D., SEHNÁLEK D. Nekalosoutěžní reklama a nekalé obchodní praktiky v české i evropské právní úpravě a judikatuře. Praha: Leges, 2018, str. 131

¹⁰⁸ VÍTOVÁ B., ETLÍKOVÁ M. Nekalé obchodní praktiky. Praha: Wolters Kluwer, 2017. str. 10

¹⁰⁹ VÍTOVÁ B., ETLÍKOVÁ M. Nekalé obchodní praktiky. Praha: Wolters Kluwer, 2017. str. 10

¹¹⁰ VÍTOVÁ B., ETLÍKOVÁ M. Nekalé obchodní praktiky. Praha: Wolters Kluwer, 2017. str. 13

opomenutí a agresivní obchodní praktiky, kterými jsou obtěžování, donucování a nepatřičné ovlivňování.

Účelem malých generálních klauzulí je zpřesnění velké generální klauzule při zachování její obecnosti a flexibility. Díky tomuto zpřesnění jaké malé generální klauzule představují, mohou být za nekalé praktiky považovány takové, které sice nenaplnili kumulativnost podle velké generální klauzule, ale naplňují malé generální klauzule. Tím dochází k větší ochraně spotřebitele.¹¹¹

2. 2. 2. Klamavá a srovnávací reklama

Tuto oblast upravuje Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/114/ES o klamavé a srovnávací reklamě (dále jen „směrnice o klamavé a srovnávací reklamě“). Definici základních pojmů (reklama, klamavá reklama, srovnávací reklama) nám dává článek 2 směrnice. Reklamu vymezuje jako předvedení související s obchodem, živností, řemeslem nebo svobodným povoláním, jehož cílem je podpora odbytu zboží nebo poskytnutí služeb, včetně nemovitostí, práv a závazků. Klamavou reklamu definuje jako každou reklamu, která jakýmkoli způsobem, včetně předvedení, klame nebo pravděpodobně může klamat osoby, kterým je určena nebo které zasáhne, a která pro svůj klamavý charakter pravděpodobně ovlivní jejich ekonomické chování, nebo která z těchto důvodů poškodí nebo může poškodit jiného soutěžitele. Srovnávací reklama je pak taková reklama, která výslovně nebo nepřímou označuje soutěžitele nebo zboží či služby nabízené soutěžitelem.¹¹²

Kritéria posouzení, zda je reklama klamavá, se týká následujících bodů, které vyplývají z článku 3 Směrnice o klamavé a srovnávací reklamě:

- charakteristika zboží a služeb
- cena a podmínky dodání zboží a služeb
- charakteristika zadavatele reklamy.

2. 2. 3. Spotřebitelský úvěr

První úpravou v této oblasti byla směrnice Rady 87/102/EHS o sblížení zákonů, vyhlášek a správních předpisů členských států týkajících se spotřebních úvěrů, a jejím cílem bylo odstranit narušování hospodářské soutěže. Rozvoj trhu

¹¹¹ ONDREJOVÁ D., SEHNÁLEK D. Nekalosoutěžní reklama a nekalé obchodní praktiky v české i evropské právní úpravě a judikatuře. Praha: Leges, 2018, str. 143 - 144

¹¹² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/114/ES o klamavé a srovnávací reklamě, čl. 2. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32006L0114>

ale kladl čím dál tím větší důraz na ochranu spotřebitele a harmonizaci vnitrostátních předpisů, což vedlo k přijetí nové směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru (dále jen „směrnice o spotřebitelských úvěrech“).¹¹³ Díky harmonizaci právních předpisů, jakou tato směrnice přinesla, je tak pro občana České republiky snazší získat úvěr v zahraničí.

Podle článku 2 směrnice, který upravuje její působnost, je ze směrnice řada smluv vyňata. Jedná se například o úvěrové smlouvy hypoteční, úvěrové smlouvy zajišťovací, úvěrové smlouvy v celkové výši úvěru nižší než 200€ a vyšší než 75000€ nebo úvěrové smlouvy leasingové. V článku 3 definuje směrnice pojem „úvěrová smlouva“ a to jako *smlouvu, na jejímž základě věřitel poskytuje nebo slibuje poskytnout spotřebiteli úvěr ve formě odložené platby, půjčky nebo jiné podobné finanční služby, s výjimkou smluv o průběžném poskytování služeb nebo dodávání zboží stejného druhu, kdy spotřebitel za tyto služby nebo zboží po dobu jejich poskytování nebo dodávání platí ve splátkách.*

Tato oblast ochrany spotřebitele je postavena na vysoké míře informovanosti spotřebitele, proto směrnice o spotřebitelských úvěrech stanovuje několik druhů informací, které musejí být spotřebiteli poskytnuty – standardní informace uváděné v reklamě, předmluvní informace a smluvní informace.

Jakákoliv reklama, která se týká úvěrových smluv, musí uvádět standardní informace. Ty musí obsahovat např. úrokové sazby, celkovou výši úvěru, roční procentní sazbu nákladů nebo dobu trvání úvěrové smlouvy.¹¹⁴

Předmluvní informace jsou poskytovány dostatečně dopředu před tím, než je spotřebitel vázán úvěrovou smlouvou, a slouží k porovnání nabídek více poskytovatelů úvěrů, aby si spotřebitel mohl vybrat variantu, která pro něj bude nejvýhodnější. Tyto informace jsou poskytovány na papíře nebo jiném trvalém nosiči a to prostřednictvím formuláře „standardní evropské informace o spotřebitelském úvěru“.¹¹⁵ Jedná se o informace, které obsahují např. druh úvěru, totožnost věřitele nebo zprostředkovatele úvěru, celkovou výši úvěru a podmínky čerpání, dobu trvání úvěrové smlouvy, upozornění na důsledky opomenutí platby nebo právo na předčasné splacení. Na základě informací od spotřebitele nebo

¹¹³ JANKŮ M. Evropské právo II. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2016. str. 75-76

¹¹⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32008L0048>

¹¹⁵ DVOŘÁKOVÁ I. Komunitární právní úprava spotřebitelského úvěru v praxi. KEY publishing s.r.o. Ostrava 2010. str. 26

z příslušných databází je věřitel povinen posoudit úvěruschopnost spotřebitele. Pokud je žádost o poskytnutí úvěru zamítnuta na základě informací z databází, věřitel o tom musí neprodleně informovat spotřebitele a poskytnout mu informace o použité databázi.

Smluvní informace na úvěrové smlouvě jsou v podstatě totožné s předmluvními informacemi. Úvěrová smlouva se vypracovává na papíře nebo jiném trvalém nosiči a každá smluvní strana obdrží jedno vyhotovení. Od úvěrové smlouvy může spotřebitel odstoupit do 14 kalendářních dnů a to bez udání důvodů.

Důležitým právem spotřebitele v této oblasti je možnost spotřebitele splatit svůj úvěr předčasně a to i částečně. Pokud tak učiní, má nárok na celkové snížení nákladů a na odškodnění v případě nákladů přímo spojených s předčasným splacením úvěru.

Dalším důležitým pojmem, který směrnice o spotřebitelských úvěrech upravuje je roční procentuální sazba nákladů (dále jen „RPSN“). RPSN se vypočte podle matematického vzorce uvedeného v příloze I. směrnice. Stanoví se celkové náklady úvěru pro spotřebitele, s výjimkou veškerých nákladů splatných spotřebitelem v důsledku toho, že neplní některý ze svých závazků stanovený v úvěrové smlouvě, a jiných nákladů než kupní ceny, kterou je povinen za koupi zboží nebo poskytnutí služeb zaplatit bez ohledu na to, zda je transakce uskutečněna v hotovosti nebo na úvěr.¹¹⁶

RPSN se zabýval Soudní dvůr EU ve svém rozsudku ze dne 20. září 2018, EOS KSI Slovensko s.r.o. proti Jánovi a Margaritě Dankovým za přítomnosti Združenia na ochranu občana spotrebiteľ a HOOS, věc C-448/17 jejímž předmětem bylo rozhodování předběžné otázky o výkladu čl. 4 odst. 2 a čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách podané Krajským soudem v Prešove. Tato žádost byla podána v rámci sporu stran uvedených výše ohledně požadavku na zaplacení zbývajících dlužných částek spotřebitelského úvěru. Dne 24. října 2005 uzavřel J. Danko se Všeobecnou úvěrovou bankou a.s. smlouvu o spotřebitelském revolvingovém úvěru ve výši 30 000 slovenských korun (cca 995 eur). Věřitel poté převedl svou pohledávku vyplývající z uvedené smlouvy na společnost EOS, zabývající se vymáháním pohledávek. Daná smlouva o spotřebitelském úvěru

¹¹⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32008L0048>

neuváděla RPSN a byl v ní uveden pouze matematický vzorec pro výpočet RPSN, ale bez údajů potřebných pro tento výpočet. Společnost EOS podala žalobu k Okresnému soudu Humenné s odůvodněním, že dlužník uvedenou smlouvu porušil a požadovala zaplacení částky 1 123,12 eur s úrokem z prodlení ve výši 9,5 %. V této souvislosti navrhla vydání platebního rozkazu. Dne 24. srpna 2012 vydal Okresný soud Humenne požadovaný platební rozkaz, ale nezohlednil skutečnost, že úvěrová smlouva neuváděla RPSN a nezkoumal případnou zneužívající povahu ujednání této smlouvy. Slovenské sdružení na ochranu spotřebitelů podala proti platebnímu rozkazu odpor jako vedlejší účastník řízení. Usnesením ze dne 17. ledna 2013 Okresný soud Humenné uvedený odpor zamítl s odůvodněním, že spotřebitel nepodal odpor sám a zároveň nebyly splněny podmínky k tomu, aby sdružení na ochranu spotřebitelů bylo vedlejším účastníkem řízení, a odpor provedl soudní úředník. Krajský soud v Prešove usnesením zrušil usnesení Okresného soudu a nařídil mu konání jednání, ve kterém budou provedeny důkazy, a nově rozhodne poté, co přezkoumá smluvní ujednání úvěrové smlouvy. Krajský soud v Prešove připustil odpor podaný sdružením na ochranu spotřebitelů, protože má stejná práva jako spotřebitel, a uvedl, že věc nelze projednat ve kráceném řízení, protože to vylučuje konání jednání a provádění důkazů. Nejvyšší státní zástupce podal proti usnesení Krajského soudu v Prešove mimořádný kasační opravný prostředek k Nejvyššímu soudu. Ten dne 10. března 2015 zrušil usnesení Krajského soudu v Prešove a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Krajský soud v Prešove má za to, že smluvní ujednání RPSN v dané smlouvě o spotřebitelském úvěru není transparentní a je v rozporu s dobrými mravy, tudíž je třeba podle slovenského práva na úvěr nahlížet jako na bezúročný a bez poplatků. Soudní dvůr rozhodl takto: „*Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách, ve spojení se zásadou rovnocennosti, musí být vykládána v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je úprava dotčená v původním řízení, která neumožňuje organizaci na ochranu spotřebitelů, aby v zájmu spotřebitele vstoupila jako vedlejší účastník do řízení o platebním rozkazu týkajícím se individuálního spotřebitele a podala proti takovému rozkazu odpor, pokud jej nenapadne uvedený spotřebitel, v případě, že uvedená právní úprava skutečně podřizuje vstup sdružení na ochranu spotřebitelů jako vedlejších účastníků do sporů spadajících do unijního práva méně příznivým podmínkám, než jaké platí pro spory spadající výlučně do vnitrostátního práva, což musí ověřit předkládající*

soud. Směrnice 93/13 musí být vykládána v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je úprava dotčená v původním řízení, která sice stanoví, že při vydání platebního rozkazu proti spotřebiteli se přezkoumá zneužívající charakter ujednání obsažených ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, ale zaprvé pravomoc vydat tento platební rozkaz svěřuje správnímu úředníkovi soudu, který nemá postavení soudce, a zadruhé stanoví lhůtu patnáct dní pro podání odporu a vyžaduje, aby byl odpor věcně odůvodněn, v případě, že takový přezkum i bez návrhu není vyžadován ve stadiu výkonu uvedeného platebního rozkazu, což musí ověřit předkládající soud. Článek 4 odst. 2 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že v případě, kdy smlouva o spotřebitelském úvěru zaprvé neuvádí roční procentní sazbu nákladů a obsahuje pouze matematický vzorec pro výpočet této roční procentní sazby nákladů, který není doplněn údaji nezbytnými k provedení tohoto výpočtu, a zadruhé neuvádí úrokovou sazbu, představuje tato okolnost rozhodující skutečnost v rámci analýzy toho, zda je ujednání uvedené smlouvy týkající se nákladů na úvěr sepsáno jasným a srozumitelným jazykem ve smyslu uvedeného ustanovení, kterou provádí dotčený vnitrostátní soud.“¹¹⁷

2. 2. 4. Smlouvy sjednané mimo obchodní prostory a smlouvy uzavírané na dálku

Dříve byly tyto dva typy smluv upraveny směrnici Evropského parlamentu a Rady 97/7/ ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku, a směrnici Rady 85/577/EHS ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory. Pravidla v těchto směrnicích vyžadovala aktualizaci a zjednodušení, proto byly tyto dvě směrnice zrušeny směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů. Tato směrnice stejně jako řada jiných upravujících ochranu spotřebitele je založena na principu úplné harmonizace. Ta zvyšuje právní jistotu spotřebitelů i obchodníků. Díky jednotné regulaci této oblasti je nám otevřeno např. nakupování zboží ze zahraničí po internetu, které má stejnou míru bezpečnosti, jako nakupování zboží v České republice. V článku 2 této směrnice najdeme pojmy smlouva uzavřená na dálku („*jakákoli smlouva*

¹¹⁷ Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 20. září 2018. Věc C-448/17. Dostupné na <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=205930&pageIndex=0&doclang=cs&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3689984>

*uzavřená mezi obchodníkem a spotřebitelem v rámci organizovaného systému prodeje či poskytování služeb na dálku bez současné fyzické přítomnosti obchodníka a spotřebitele s výhradním použitím jednoho nebo více prostředků komunikace na dálku až do okamžiku uzavření smlouvy, včetně tohoto okamžiku“)*¹¹⁸ a smlouva uzavřená mimo obchodní prostory („*jakákoli smlouva uzavřená mezi obchodníkem a spotřebitelem, která je uzavřena za současné fyzické přítomnosti obchodníka a spotřebitele v místě, které není obchodními prostorami obchodníka; pro kterou byla předložena nabídka spotřebitelem za stejných okolností; uzavřena v obchodních prostorách obchodníka nebo s použitím prostředků komunikace na dálku bezprostředně po osobním a individuálním oslovení spotřebitele na místě, které není obchodními prostorami obchodníka, za současné fyzické přítomnosti obchodníka a spotřebitele nebo uzavřena během zájezdu organizovaného obchodníkem za účelem nebo s účinkem propagace a prodeje zboží či služeb spotřebiteli“).*¹¹⁹

Stejně jako u jiných kupních smluv musí obchodník spotřebiteli poskytnout před smlouvou informace dříve, než je smlouvou vázán. Spotřebitel má právo do 14 dnů od smlouvy odstoupit bez udání důvodů. Toto se právo se však nevztahuje např. na zboží, které má krátkou trvanlivost a podléhá rychlé zkáze, nebo zboží, které bylo vyrobeno podle požadavků spotřebitele.

Důležitý je pak článek 20, který upravuje přechod rizika.¹²⁰ Jedná se o riziko ztráty a poškození, které přechází z obchodníka na spotřebitele v okamžiku jeho fyzického držení, nebo držení osoby, která byla spotřebitelem pověřena k převzetí zboží.

2. 2. 5. Nepřiměřené smluvní podmínky

Tuto oblast ochrany spotřebitele upravuje směrnice Rady 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. Účelem směrnice je sblížení právních předpisů v Unii upravující nepřiměřené podmínky ve smlouvách

¹¹⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011L0083&from=CS>

¹¹⁹ Tamtéž

¹²⁰ HAVLÍK, Richard. Ochrana spotřebitele v EU při obchodování po internetu: implementace směrnic o ochraně spotřebitele 85/577/EHS (smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory) a 97/7/ES (smlouvy uzavřené na dálku) v zemích EU a změny v nové harmonizační směrnici o ochraně spotřebitele 2011/83/EU. Ostrava: Key Publishing v koedici s B.I.B.S., 2012. Monografie. str. 95

mezi obchodníkem a spotřebitelem. Nepřiměřenou podmínku definuje jako: „*Smluvní podmínka, která nebyla individuálně sjednána, je považována za nepřiměřenou, jestliže v rozporu s požadavkem přiměřenosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.*“¹²¹ Členským státem umožňuje přijmout nebo zachovat pravidla ochrany spotřebitele v této oblasti a některé členské státy poskytují spotřebitelům větší ochranu. Příklady nepřiměřených smluvních podmínek jsou uvedeny v příloze směrnice a jsou to např.: ujednání, kterými se obchodník vzdává odpovědnosti za zranění nebo smrt, které si spotřebitel přivodí v důsledku užívání obchodníka zařízení; nepřiměřeně vysoké odškodnění v případě nesplnění závazku spotřebitelem; změna smlouvy pouze ze strany obchodníka; nebo automatické prodloužení smlouvy na dobu neurčitou, pokud spotřebitel neoznámí svůj záměr smlouvu ukončit s dostatečným předstihem (např. 6 měsíců). Všechny tyto smluvní podmínky jsou v rozporu s dobrou vírou a pro spotřebitele jsou neplatné.

Nepřiměřenými smluvními podmínkami se Soudní dvůr EU zabýval např. v rozsudku ze dne 4. června 2009, Pannon GSM Zrt. proti Erzsébet Sustikné Győrfi, ve věci C-243/08, jejímž předmětem byla předběžná otázka týkající se výkladu výkladu směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách (konkrétně zneužívajících klauzulích) ve spotřebitelských smlouvách podané maďarským soudem v rámci sporu mezi společnostmi Pannon GSM Zrt. a Sustikné Győrfi ve věci plnění z telefonní účastnické smlouvy. Dne 12. prosince 2004 uzavřela Sustikné Győrfi se společností Pannon smlouvu na poskytování služeb mobilní telekomunikace na základě formuláře připraveného společností Pannon, která stanoví, že podpisem smlouvy bere Sustikné Győrfi na vědomí obchodní podmínky, které upravují všeobecné smluvní podmínky a tvoří nedílnou součást smlouvy, a souhlasí s nimi. Na základě těchto obchodních podmínek bylo uznáno oběma smluvními stranami, že pro veškeré spory související s touto smlouvou bude příslušný soud podle sídla společnosti Pannon. Tato klauzule o soudní příslušnosti nebyla mezi těmito dvěma stranami individuálně projednána. Kvůli neplnění povinností S. Győrfi podala společnost Pannon k soudu příslušného podle jejího sídla návrh na vydání platebního rozkazu, který byl následně vydán. S. Győrfi podala proti tomuto

¹²¹ Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, článek 3. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1429176294813&uri=CELEX:31993L0013>

odpor. Uvedený soud ale narazil na otázku své příslušnosti, protože bydliště S. Győrfi se nenachází v jeho obvodu. Kvůli pochybám o zneužívající klauzili o příslušnosti soudu ve smluvních podmínkách podal soud předběžné otázky k Soudnímu dvoru EU týkající se výkladu článku 6 odst. 1 směrnice 93/13, jestli zneužívající klauzule bude neplatná pouze v případě, jestli ji spotřebitel napadne. Druhá otázka se týká cíle této směrnice, zda je pro ochranu spotřebitele důležité, aby soud i bez návrhu, kterým byla napadena zneužívající klauzule, ověřil v rámci přezkumu své vlastní příslušnosti, klauzule vložené do smlouvy prodávajícím nebo poskytovatelem. Soudní dvůr rozhodl takto: „*Článek 6 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládán v tom smyslu, že spotřebitel není zneužívající smluvní klauzulí vázán a že v tomto ohledu není nezbytné, aby tuto klauzuli nejprve úspěšně napadl. Vnitrostátní soud má povinnost posoudit z úřední povinnosti zneužívající charakter smluvní klauzule, pokud má k dispozici informace o právním a skutkovém stavu, které jsou pro tyto účely nezbytné. Považuje-li takovouto smluvní klauzuli za zneužívající, zdrží se jejího použití, vyjma případu, kdy s tím spotřebitel nesouhlasí. Tuto povinnost má vnitrostátní soud i při ověřování své vlastní místní příslušnosti. Je na vnitrostátním soudu, aby určil, zda takové smluvní ustanovení, jaké je předmětem sporu v původním řízení, splňuje kritéria, která jsou požadována k tomu, aby bylo ustanovení považováno za zneužívající ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice. Vnitrostátní soud přitom musí zohlednit skutečnost, že ustanovení obsažené ve smlouvě uzavřené mezi spotřebitelem a poskytovatelem nebo prodávajícím, které bylo do smlouvy vloženo, aniž bylo předmětem individuálního vyjednávání, a které zakládá výlučnou příslušnost soudu, v jehož obvodu se nachází sídlo poskytovatele nebo prodávajícího, může být považováno za zneužívající.*“¹²²

¹²² Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 4. června 2009. Věc C-243/08. Dostupné na <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=74812&pageIndex=0&doclang=cs&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=4158762>

2. 2. 6. Ochrana spotřebitele při cestování

Práva cestujících jsou obecně rozdělena do čtyř kategorií: práva cestujících v letecké dopravě, práva cestujících v železniční dopravě, práva cestujících v autobusové a autokarové dopravě a práva cestujících v lodní dopravě.¹²³

Práva cestujících v letecké dopravě

Jedná se o lety v rámci Evropské unie (přilety i odlety) a evropské letecké společnosti nebo společnosti jiných zemí, pokud jsou lety uskutečněny z/do území Evropské unie. Dále se práva cestujících vztahují na neposkytnuté služby v rámci problémů s letem.

Prvním předpisem, který tuto oblast upravuje je nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 295/91. Vztahuje se na cestující odlétající z letiště členského státu, nebo cestující odlétající z letiště třetí země na území EU a letecký dopravce je evropským leteckým dopravcem. Nařízení upravuje právo na náhradu škody, právo na proplacení výdajů nebo na přesměrování, právo na poskytnutí péče, povinnost informovat cestující o jejich právech, nebo třeba změnu třídy na vyšší nebo nižší.¹²⁴ Např. právo na poskytnutí péče řešili spotřebitelé při nedávném problému s letadly typu Boeing 737 MAX 8 a MAX 9, když Evropský úřad pro bezpečnost letectví (EASA) zakázala provoz těchto letadel v Evropě. Stalo se tak po tragické nehodě Boeingu 737 MAX 8 dopravce Ethiopian Airlines. Díky tomuto zákazu docházelo ke zrušením letů a tak cestující mohli požadovat bezplatnou péči jako je poskytnutí jídla a pití a případně i ubytování a to ze strany dopravce. Právo na náhradu škody cestující neměli, protože se jednalo o nečekanou událost, které dopravci nemohli předejít.¹²⁵

Dalším předpisem v této oblasti je nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006, o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě. Toto nařízení upravuje zákaz odmítnout přepravu těchto osob, ovšem s výjimkou odmítnutí v případě dodržení

¹²³ https://europa.eu/youreurope/citizens/travel/passenger-rights/index_cs.htm

¹²⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 ze dne 11. února 2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 295/91. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1476179175834&uri=CELEX:32004R0261>

¹²⁵ <https://evropskyspotrebitel.cz/novinky/dusledky-zakazu-provozu-boeingu-737-pro-cestujici/>

bezpečnostních požadavků, nebo pokud velikost letadla a jeho vstupního otvoru odporuje přepravě takové osoby. Upraveno je také poskytnutí pomoci na letištích, které tyto osoby vyžadují, nebo náhrady škody v případě ztráty nebo poškození invalidního vozíku nebo jiného vybavení zaručující postižené osobě mobilitu.¹²⁶

Dalšími předpisy upravujícími leteckou dopravu jsou nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) o společných pravidlech pro provozování leteckých služeb ve Společenství, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 889/2002, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 2027/97 o odpovědnosti leteckého dopravce v případě nehod a sdělení Komise, které obsahuje pokyny pro výklad nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů, a nařízení Rady (ES) č. 2027/97 o odpovědnosti leteckého dopravce v případě nehod ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 889/2002.

Práva cestujících v železniční dopravě

Práva cestujících v železniční dopravě upravuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1371/2007 o právech a povinnostech cestujících v železniční dopravě. Nařízení se vztahuje na všechny železnice a služby po celém Společenství poskytované licencovanými železničními podniky podle směrnice Rady 95/18/ES o vydávání licencí železničním podnikům. Železniční podnik má za cestující a jejich zavazadla odpovědnost, proto také musí být pojištěn. Odpovědnost může vzniknout za zpoždění, zmeškané spojení nebo jejich zrušení. Pokud bude zpoždění trvat déle než 60 minut, cestující mají právo bezplatně dostat jídlo a pití, ubytování. Toto nařízení upravuje i cestování osob se zdravotním postižením a osob se sníženou pohyblivostí a zacházení s nimi. Při prodeji vstupenek má železniční podnik, stanice nebo provozovatelé cestovních služeb informovat cestující o jejich právech a povinnostech.¹²⁷

¹²⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006 ze dne 5. července 2006, o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32006R1107>

¹²⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1371/2007 o právech a povinnostech cestujících v železniční dopravě. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32007R1371>

Práva cestujících v autobusové a autokarové dopravě

Prvním základním právem v této oblasti dopravy je, že nikdo nesmí být při koupi jízdenky diskriminován kvůli státní příslušnosti nebo tím, že jízdenku kupuje ze zahraničí. Práva cestujících v autobusové a autokarové dopravě se vztahují na trasy delší než 250 km do cílového místa, které se nachází na území EU.¹²⁸

Tuto oblast dopravy upravuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 181/2011 o právech cestujících v autobusové a autokarové dopravě a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004. Podle tohoto nařízení je dopravce povinen vydat cestujícímu přepravní doklad, který může mít i elektronickou podobu. Dopravce zodpovídá za život a zdraví cestujících, i za poškození jeho zavazadel. V případě úmrtí nebo zranění cestujícího, nebo poškození zavazadel, má cestující nárok na náhradu škody. Cestující mají nárok na náhradu škody i v případě zrušení či zpoždění daného spoje. Nařízení upravuje i práva osob se zdravotním postižením a osob se sníženou pohyblivostí a způsob zacházení s těmito osobami.¹²⁹

Práva cestujících v lodní dopravě

Práva cestujících v lodní dopravě jsou upravena nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1177/2010 o právech cestujících při cestování po moři a na vnitrozemských vodních cestách a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004. Stejně jako u autobusové a autokarové dopravy nesmí být cestující diskriminován z toho důvodu, že kupuje lístek ze zahraničí nebo z hlediska státní příslušnosti. Vedle tohoto upravuje nařízení také náhradu škody, která cestujícím vznikne při zpoždění či zrušení vyplutí. I zde nařízení upravuje práva osob se zdravotním postižením a osob se sníženou pohyblivostí, a zacházení s nimi.¹³⁰

¹²⁸ https://europa.eu/youreurope/citizens/travel/passenger-rights/bus-and-coach/index_cs.htm

¹²⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 181/2011 o právech cestujících v autobusové a autokarové dopravě a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32011R0181>

¹³⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1177/2010 o právech cestujících při cestování po moři a na vnitrozemských vodních cestách a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32010R1177>

2. 2. 7. Ochrana osobních údajů

Od 25. května 2018 upravuje ochranu osobních údajů nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES. Toto nařízení přineslo neucelenější úpravu dat na světě.¹³¹ Osobní údaje jsou definované v článku 4 odstavci 1 tohoto nařízení jako veškeré informace o identifikované nebo identifikovatelné fyzické osobě. Zpracováváné údaje musejí být zpracovávány korektně a transparentně. Dále by měly být zpracovávány jen nezbytným způsobem odpovídající jejich účelu. Fyzická osoba musí k takové zpracování vždy udělit svou souhlas a tento souhlas musí být prokazatelný. Spotřebitel tak uděluje svůj souhlas se zpracováním osobních údajů všude tam, kde je udává – nákup na internetu, nákup jízdenky či letenky, apod. Nařízení upravuje i zvláštní kategorie osobních údajů, které představují údaje o rase, náboženském vyznání, nebo zpracování genetických údajů za účelem identifikace fyzické osoby. Zpracování takovýchto údajů se zakazuje, pokud k tomu fyzická osoba nedala a souhlas a zároveň nařízení nestanoví, že i přes tento souhlas je zpracování zakázáno. Povoleno může být například, pokud je nutné pro ochranu životního prostředí, nebo pokud zpracování provádí organizace, která se zabývá objekty zpracování (např. politické nebo náboženské cíle). Subjekt údajů má také právo na opravu a výmaz jeho osobních údajů. Pokud dojde k porušení zabezpečení osobních údajů, správce údajů to musí bez zbytečného odkladu ohlásit dozorovému orgánu, nejpozději do 72 hodin od okamžiku, kdy se o nich dozvěděl.¹³²

2. 3. Právo na náhradu škody

Právo na náhradu škody jako jedno ze základních práv spotřebitelů bylo představeno Předběžným programem EHS o ochraně spotřebitele roku 1975. V roce 2008 byla předložena Zelená kniha o kolektivním odškodnění spotřebitelů, jejímž úkolem bylo zamyšlení se nad danou problematikou před tvorbou právních předpisů tuto oblast upravujících.¹³³ Kolektivní odškodnění se týká zejména oblasti

¹³¹ <https://www.gdpr.cz/gdpr/co-je-gdpr/>

¹³² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32016R0679>

¹³³ <https://www.mpo.cz/dokument60316.html>

finančních služeb, telekomunikace, nebo práv cestujících.¹³⁴ Toto právo vyplývá z odpovědnosti výrobce či poskytovatele a je upraveno v mnoha sekundárních evropských předpisech. Takovým právním předpisem je například směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky, nebo nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 295/91. K vymáhání náhrad škod pomáhají spotřebitelům evropské i české instituce na ochranu spotřebitele, o kterých budu psát ve třetí části mé práce. Tyto instituce pomáhají řešit spory mimosoudní cestou, protože soudní cesta by mohla pro spotřebitele znamenat vynaložení nákladů s tím spojených, což by ho mohlo od vymáhání náhrady škody odradit. V roce 2018 byl představen balíček legislativních opatření a priorit v oblasti ochrany spotřebitele. Tento balíček obsahoval mimo jiné návrhy týkající se kolektivního vymáhání práv spotřebitelů. Evropská Komise navrhovala, aby hromadné řešení nároků na náhradu škody bylo provázáno se soudním řízením. Komise se zabývala i náhradou škody v případě porušení zákazu nekalých obchodních praktik.¹³⁵

2. 4. Právo na informace a vzdělávání, právo se sdružovat

Právo na informace bylo stejně jako právo na náhradu škodu upraveno jako jedno ze základních práv spotřebitele v Předběžném programu EHS o ochraně spotřebitele roku 1975. Jak už jsem zmiňovala v předešlých kapitolách, právo na informace je upraveno několika sekundárními právními předpisy a týká se každé oblasti ochrany spotřebitele, protože nic nemůže spotřebitele ochránit více než dostatek informací. Poskytování informací upravuje i Smlouva o Evropské unii ve svém článku 129a odst. 1 písm. b).¹³⁶ Informace musejí být spotřebiteli poskytnuty jasným a srozumitelným způsobem. Spotřebitel má právo na pravdivé informace o výrobku, které se týkají jeho složení či původu, nebo rizik, které může výrobek pro spotřebitele znamenat (například uvedení alergenů, které se ve výrobku nacházejí; nebo uvedení věkového omezení používání výrobku). Poskytování informací tak upravuje například nařízení Evropského

¹³⁴ Zelená kniha o kolektivním odškodnění spotřebitelů. Dostupné na <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/38812/43184/516097/priloha001.pdf>

¹³⁵ <https://www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitele/eu-a-spotrebite/aktuality-z-eu/novy-balicek-legislativnich-opatreni-a-priorit-v-oblasti-ochrany-spotrebitele-zverejneny-evropskou-komisi---236151/>

¹³⁶ Smlouva o Evropské unii, článek 129a odst. 1 písm. b)

parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu, právní předpisy upravující práva cestujících, a další.

Co se týče informací i vzdělávání spotřebitelů, velkou úlohu zde hrají vládní i nevládní instituce na ochranu spotřebu, o kterých budu psát v následující kapitole. Instituce vzdělávají spotřebitele hned několika způsoby. Prvním z nich je poskytování informací o legislativních úpravách a opatřeních pro spotřebitele srozumitelným způsobem. Dalším způsobem je provádění výzkumů a testů, které spotřebitelům poskytují objektivní informace o testovaných produktech a o jejich případných rizicích. Stejně tak instituce na ochranu spotřebitele zajišťují jeho právo na sdružování se.

3. INSTITUCE ZAPOJENÉ DO OCHRANY SPOTŘEBITELE

V následující kapitole jsou popsány evropské, mezinárodní i české instituce, které jsou zapojeny do ochrany spotřebitele. Jejich prostřednictvím se spotřebitelé mohou nejen domáhat svých práv zaručených právními předpisy, ale pomáhají i ke vzdělávání a informování spotřebitele o dané problematice.

3. 1. EVROPSKÉ INSTITUCE NA OCHRANU SPOTŘEBITELE

Některé z evropských institucí na ochranu spotřebitele spadají přímo pod konkrétní instituce EU (např. Komise, Evropský parlament), nebo jsou vytvořeny sekundárními prameny evropského práva – např. Evropský úřad pro bezpečnost potravin a byl zřízen nařízením 178/2002, kterým byly stanoveny obecné zásady a požadavky potravinového práva a byl jím také zaveden Systém včasné výměny informací – RASFF.

3. 1. 1. Útvary Komise EU

Generální ředitelství pro spravedlnost a spotřebitele

Generální ředitelství pro spravedlnost a spotřebitele spadá pod Komisi a plní její politiku v rámci spravedlnosti a lidských práv a spotřebitelů. Tuto oblast má na starosti naše komisařka Věra Jourová – komisařka pro spravedlnost, spotřebitele a rovnost žen a mužů. V čele této instituce je generální ředitel, kterým je Tiina Astola.

Např. v roce 2018 se Generální ředitelství pro spravedlnost a spotřebitele zaměřovala na fungování vnitřního trhu, který podnikům nabízí řadu příležitostí a spotřebitelům širší výběr a nižší ceny. Spolu s tím se zaměřovala i na daňovou politiku jak na evropské úrovni, tak na úrovni členských států. Zabývala se také systémem nápravy v případě utrpění škody.¹³⁷

Obecně se Komise zaměřuje na tyto body spotřebitelské politiky: bezpečnost spotřebitelů, posílení vědomí o spotřebitelských právech, posílení prosazování spotřebitelských pravidel a začlenění zájmů spotřebitele do klíčových odvětvových politik.¹³⁸

¹³⁷ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů. Pracovní program Komise na rok 2018. Ve Štrasburku dne 24. 10. 2017. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/cwp_2018_cs_0.pdf

¹³⁸ https://ec.europa.eu/info/policies/consumers/consumer-protection/consumer-strategy_en

Generální ředitelství pro zdraví a bezpečnost potravin

Generální ředitelství pro zdraví a bezpečnost potravin rovněž spadá pod Komisi a tuto oblast má na starosti komisař Vytenis Andriukaitis – komisař pro zdraví a bezpečnost potravin. Generálním ředitelem je Anne Bucherová. V rámci bezpečnosti potravin se zabývá např.: potravinami a krmivy; zdravím a životními podmínkami zvířat; zdravím rostlin, pesticidy a geneticky modifikovanými organismy; antimikrobiálními rezistencemi (AMR)¹³⁹. V červnu tak Komise přijala akční plán EU pro jedno zdraví proti AMR, který je postaven na třech základních bodech: učinit z EU region osvědčených postupů; podpora výzkumu, vývoje a inovací; vytváření globální agendy.¹⁴⁰

Pro tuto problematiku je důležitý **RASFF – The Rapid Alert System for Food and Feed – systém rychlého varování pro potraviny a krmiva**. Jeho podstatou je výměna informací mezi Komisí a členskými státy. Jedná se o informace ohledně přijatých opatření v souvislosti s vážnými riziky potravin nebo krmiv. V každém členském státu je tzv. kontaktní místo, které je odpovědné za zasílání oznámení RASFF Komisi. V České republice je takovým kontaktním místem Státní zemědělská a potravinářská inspekce, která je podřízena ministerstvu zemědělství. Na internetových stránkách můžeme najít seznam nebezpečných nebo klamavě označených potravin. Pokud se Komise dozví o nevyhovujícím produktu, musí uvědomit i třetí země, ze kterých tento produkt pocházel nebo byl do této země exportován.

Komise má k dispozici i tři poradní výbory, které byly zřízeny rozhodnutím Evropské komise 2004/210/EC – Vědecký výbor pro spotřebitelské výrobky, Vědecký výbor pro zdraví a ekologická rizika a Vědecký výbor o vznikajících a nově identifikovatelných rizikách.¹⁴¹

Evropská poradní skupina spotřebitelů

Pod Komisí také spadá Evropská poradní skupina spotřebitelů, která byla zřízena rozhodnutím Komise 2009/705/ES, kterým se zřizuje Evropská poradní skupina spotřebitelů. S touto skupinou Komise konzultuje všechny otázky týkající

¹³⁹ AMR = schopnost mikroorganismů odolávat antimikrobiálními léčbám, zejména antibiotikům, má přímý vliv na zdraví lidí a zvířata přináší velké ekonomické zatížení v důsledku vyšších nákladů na léčbu a snížené produktivity způsobené nemocí. AMR odpovídá za odhadovaných 33 000 úmrtí ročně v EU. Odhaduje se také, že AMR stojí EU 1,5 miliardy EUR ročně v nákladech na zdravotní péči a ztráty produktivity.

¹⁴⁰ https://ec.europa.eu/health/amr/antimicrobial-resistance_en

¹⁴¹ SRBOVÁ A., VOJTKO V. Spotřebitelské teorie a realie. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta. České Budějovice 2011, str. 29

se zájmů spotřebitelů. Skupina se skládá z členů, kteří zastupují vnitrostátní spotřebitelské organizace členských států, dále z členů zastupujících evropské spotřebitelské organizace.¹⁴²

3. 1. 2. Instituce Evropského parlamentu

Výbor pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele (IMCO)

Tento výbor zasedá v rámci Evropského parlamentu. Dohlíží nad pravidly EU pro volný pohyb zboží a služeb, volný pohyb pracovníků, celní politiku, vytváření norem a hospodářské zájmy spotřebitelů a pro kontrolu jejich dodržování. Předsedkyní je Anneleen Van Bossuyt. Členy tohoto Výboru jsou i tři čeští europoslanci – Jiří Maštálka, Jiří Pospíšil, Olga Sehnalová.¹⁴³

Výbor pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin (ENVI)

Jedná se o legislativní výbor Evropského parlamentu, který se věnuje několika oblastem politiky, např. - nakládání s odpady a zdroji, kvalita ovzduší a vody, ochrana biologické rozmanitosti, a další. Vedle těchto oblastí se zabývá i otázkami veřejného zdraví a bezpečnosti potravin. Předsedkyní je Adina-Ioana Vălenovă. Členy jsou tři čeští europoslanci – Pavel Poc, Kateřina Konečná, Jiří Maštálek, a Stanislav Polčák jako náhradník.¹⁴⁴

3. 1. 3. Instituce Rady Evropské unie

Rada pro konkurenceschopnost (COMPET)

Rada pro konkurenceschopnost se zaměřuje na čtyři hlavní oblasti: vnitřní trh, průmysl, výzkum a inovace, vesmír. Ochrana spotřebitele tedy spadá pod oblast vnitřního trhu, kde tato Rada působí v roli vymahače pravidel, které upravují bezpečnost výrobků uváděné na tento trh. Hlavními cíli programu pro jednotný vnitřní trh jsou mimo jiné vysoká úroveň ochrany spotřebitele a bezpečnosti výrobků, a podpora zdraví lidí, zvířat, i rostlin.¹⁴⁵

¹⁴² Rozhodnutí Komise 2009/705/ES ze dne 14. září 2009, kterým se zřizuje Evropská poradní skupina spotřebitelů. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32009D0705>

¹⁴³ <http://www.europarl.europa.eu/committees/cs/imco/home.html>

¹⁴⁴ <http://www.europarl.europa.eu/committees/cs/envi/home.html>

¹⁴⁵ <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/configurations/compet/>

Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele (EPSCO)

Tato Rada usiluje vedle zvýšení zaměstnanosti a zlepšení pracovních podmínek i o zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele. Členské země jsou zde zastoupeny ministry, kteří mají tuto oblast na starosti – v ČR ministr práce a sociálních věcí. V rámci ochrany spotřebitele tato Rada přijímá společně s Evropským parlamentem pravidla na ochranu zdraví a bezpečnosti spotřebitelů a jejich hospodářských zájmů. Oblast zaměstnanosti a sociální politiky zůstává především na členských státech. V poslední době se Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele věnuje např. otázkám očkování nebo antimikrobiální rezistencí.¹⁴⁶

Pracovní skupina pro ochranu a informování spotřebitele

Úkolem této pracovní skupiny je posuzovat pravidla upravující boj proti nekalým praktikám, nepřiměřenými smluvními podmínkami, klamavou reklamou a smluvní práva spotřebitelů, ještě před tím, než jsou přijata. Zabývá se také předpisy, které upravují bezpečnost výrobků.¹⁴⁷

3. 1. 4. Výstražný systém RAPEX

RAPEX (Rapid Alert System for Non-Food Products) je rychlý a výstražný systém, který poskytuje informace o nebezpečných nepotravinových výrobcích a farmaceutických výrobcích. Výměna informací probíhá mezi členskými státy (a Islandem, Lichtenštejnskem, Norskem) a Komisí o EU. Tyto informace se týkají opatření, které členské státy nebo Komise přijaly ve spojitosti s nebezpečnými výrobky, které jsou uvedené na jednotném trhu. Např. v roce 2016 bylo přijato 2044 upozornění a bylo přijato 3824 opatření. V roce 2017 bylo přijato celkem 2201 oznámení a 3952 následných opatření. Oznámení upozornění se nejčastěji týkalo hraček (29%), motorových vozidel (20%) a oblečení a textilu (12%) a oznámení rizika se nejvíce dotýkalo zranění (28%), chemikálií (22%) a dušení (17%). Za Českou republiku bylo podáno 35 upozornění a 4 následná opatření. Oznámení upozornění se týkalo hraček (68%), kosmetiky (9%) a

¹⁴⁶ <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/configurations/epsco/>

¹⁴⁷ <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/preparatory-bodies/working-party-consumer-protection-information/>

osvětlovacích zařízení (9%) a rizika se týkaly chemikálií (58%), poškození sluchu (13%) a dušení (8%).¹⁴⁸

Způsob fungování RAPEXU, druhy výrobků, míry rizika i povahu udělovaných opatření nám upravuje prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2019/417 ze dne 8. listopadu 2018, kterým se stanoví pokyny pro řízení systému Evropské unie pro rychlou výměnu informací „RAPEX“ zřízeného podle článku 12 směrnice 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobků a jeho systému oznamování. V každém členském státu je kontaktní místo, prostřednictvím kterého probíhá výměna informací. V České republice je kontaktním místem RAPEXU Ministerstvo průmyslu a obchodu. Právní úprava RAPEXU byla implementována zákonem č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků a nařízením vlády ČR č. 396/2004 Sb., o postupech, obsahu a formě informace o výskytu nebezpečných nepotravinářských výrobků.

RAPEX každý týden zpracovává hlášení s informacemi o nahlášených výrobcích a jejich rizicích. Tato hlášení jsou zveřejňována každý pátek na internetových stránkách Komise EU, kde jsou volně k dispozici. Spotřebitel tak může pravidelně sledovat, zda se nedostal do kontaktu s výrobkem, který by mohl ohrozit jeho zdraví nebo bezpečnost.¹⁴⁹

3. 1. 5. Síť Evropských spotřebitelských center (ECC-Net)

Evropská spotřebitelská centra jsou důležitým prostředníkem mezi členskými státy a Komisí v prosazování spotřebitelské politiky. Spotřebitelům podávají informace a rady, které se týkají oblastí: online nakupování (např. jak rozpoznat podvod), letecká doprava, nakupování v EU, prohlídky a timeshare, auta a doprava (např. pronájem a nákup auta v EU), telekomunikace (např. roaming v EU). Na Evropské spotřebitelské centrum se lidé mohou obracet se svými dotazy prostřednictvím e-mailů.

Evropské spotřebitelské centrum pomáhá řešit spotřebitelské spory s obchodníkem země EU, Norska nebo Islandu, a to mimosoudní cestou - jejich úspěšnost je cca 50%.¹⁵⁰ V České republice bylo Evropské spotřebitelské centrum založeno 1. 1. 2005 za finanční pomoci Evropské unie při Ministerstvu průmyslu a obchodu. Od 1. 1. 2009 funguje při České obchodní inspekci.

¹⁴⁸https://ec.europa.eu/consumers/consumers_safety/safety_products/rapex/alerts/repository/content/pages/rapex/infographs/report-2017/

¹⁴⁹https://ec.europa.eu/consumers/consumers_safety/safety_products/rapex/alerts/?event=main.listNotifications&lng=cs

¹⁵⁰ <https://evropskyspotrebitel.cz/en/>

3. 1. 6. Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA)

Evropský úřad pro bezpečnost byl v roce 2002 zaveden nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 178/2002, kterým byly stanoveny obecné zásady a požadavky potravinového práva. Jedná se o organizaci, která je sice financována Evropskou unií, ale funguje nezávisle jejích institucích. Od roku 2005 je sídlem tohoto úřadu Parma v Itálii. Jeho hlavním úkolem je tvorba vědeckých podkladů a stanovisek, které slouží jako základ pro přípravu právních předpisů členských států a Unie.

Evropský úřad pro bezpečnost je tvořen správní radou, výkonným ředitelem a jeho sekretariátem, poradním sborem a vědeckým výborem s vědeckými komisemi. Úřad je řízen správní radou, která má 14 členů a 2 alternativní členové Komise. Seznam členů vypracovává Komise EU a jsou jmenováni Radou EU po konzultaci s Evropským parlamentem. Mezi její úkoly patří sestavování rozpočtu a pracovních programů, jmenování výkonného ředitele a členů vědeckého výboru a vědeckých komisí, a finanční stránka fungování. Výkonným ředitelem je aktuálně Dr. Bernhard Url, který byl jmenován v roce 2014. Výkonný ředitel zastupuje Evropský úřad pro bezpečnost potravin navenek a je zodpovědný za celý jeho chod včetně personálních otázek. Poradní sbor je tvořen zástupci členských států a zástupci několika jiných států, kteří mají postavení pozorovatelů (např. Albánie, Srbsko). Členské státy poskytují EFSA vědeckou pomoc v oblasti bezpečnosti potravin, a díky této pomoci jsou poté sestavována vědecká stanoviska a vědecké posudky úřadu EFSA. Českou republiku zde zastupuje Jitka Götzová a Petr Beneš za Ministerstvo zemědělství. Mezi objekty vědeckých prací a vědeckého zkoumání Evropského úřadu pro bezpečnost potravin spadají: krmiva pro zvířata, chemické kontaminanty, geneticky modifikované organismy, pesticidy, biologické nebezpečí, zdraví a dobré životní podmínky zvířat, zdraví rostlin, výživa, průřezová věda, potravinářské přísady a obaly. Mezi konkrétní témata, kterými se Evropský úřad pro bezpečnost potravin zabýval a zabývá, spadá např. africký mor prasat, zdraví včel, antimikrobiální rezistence, potravinové doplňky, dietní referenční hodnoty.¹⁵¹

¹⁵¹ <http://www.efsa.europa.eu/>

3. 1. 7. Euro Coop

Společnost Euro Coop byla založena v roce 1957 jako nevládní organizace. Na podporu spotřebitelských zájmů spolupracuje s institucemi Evropské unie. Tato organizace zastupuje maloobchodníky v Evropě. Jeho členy jsou národní asociace spotřebitelských družstev ve 20 evropských zemích. Podporuje strukturu a etiku podnikání spotřebitelských družstevních podniků, prosazuje odpovědný přístup k problematice bezpečnosti potravin a ochrany spotřebitele. Jak Euro Coop prohlašuje, denně je nápomocen 34 milionům spotřebitelů. Účastní se několika poradních a pracovních skupin, které spadají např. pro Evropský úřad pro bezpečnost potravin nebo Evropskou Komisi. Strukturu řízení této společnosti představuje prezident Massimo Bongiovanni, tři místopředsedové a 16 členů. Součástí je i náš Svaz českých a moravských spotřebitelských družstev (COOP) Česká republika zastoupený Lukášem Němčíkem. Spotřebitelská družstva jsou řízena spotřebiteli, a tudíž jsou hlavními prioritami této společnosti práva a zájmy spotřebitelů, včetně vzdělávání a informování.¹⁵²

3. 1. 8. Evropská organizace spotřebitelů (BEUC)

Evropská organizace spotřebitelů byla založena v roce 1962 spotřebitelskými organizacemi Belgie, Lucemburska, Francie, Nizozemska, Itálie a Německa. Jedná se o evropské sdružení sídlící v Bruselu s účelem podpory práv evropských spotřebitelů. BEUC sleduje vývoj a rozhodnutí EU, které ovlivňují nebo mohou ovlivnit spotřebitele, přičemž se zaměřuje zejména na těchto pět oblastí: potraviny, finanční služby, digitální práva, práva spotřebitelů, prosazování a udržitelnost. Členy této organizace je 43 nezávislých národních spotřebitelských organizací z 32 evropských zemí. BEUC se za pomoci mezinárodní organizace Consumers International (CI viz dále) snaží o prosazování zájmů a ochrany spotřebitele i na mezinárodní úrovni. BEUC je řízena jednatelem, kteří představují 10 zástupců členských organizací, kteří jsou voleni valným shromážděním na čtyři roky. Jejich prezidentem je Örjan Brinkman. Tato organizace je dále tvořena generální ředitelkou Monique Coyens a jednotlivými odděleními, jako je oddělení komunikace, právní a ekonomické oddělení, oddělení pro potraviny a zdravotnictví, oddělení udržitelnosti a bezpečnosti, a další.¹⁵³

¹⁵² <http://www.eurocoop.coop/>

¹⁵³ <https://www.beuc.eu/>

3. 1. 9. Evropská asociace pro koordinaci zastoupení spotřebitelů při normalizaci (ANEC)

Tato společnost zastupuje evropské spotřebitele v otázkách tvorby technických norem. Normy jsou základem fungování evropských politik a jejich nedostatek v této oblasti můžeme ukázat např. na odlišnosti elektrických zásuvek v EU. ANEC tak usiluje o větší normalizaci, díky které dojde i ke snížením rizik úrazů a nehod, podpoře ochrany životního prostředí, zvýšení kvalit služeb, a další. ANEC spolupracuje s Evropskou organizací spotřebitelů (BEUC), ale i mezinárodní organizací Consumers International (CI). Mezi oblasti, kterými se ANEC zabývá, spadají např.: doprava a mobilita, služby, bezpečnost dětí, domácí spotřebiče, energie nebo chemikálie. Na každý rok je zpracován pracovní program s cíli, kterých chce společnost dosáhnout. Např. v pracovním programu na rok 2019 v oblasti bezpečnosti dětí se ANEC zaměřuje na snížení počtu úrazů dětí a jejich závažnost, záruka minimální kvality výrobků pro děti a zajištění dostatečného množství informací umožňujících rodičům vybrat si produkty, které splňují bezpečnostní normy. Co se týče oblasti dopravy a mobility, tam si ANEC klade za cíl přispět k vysoké úrovni bezpečnosti pro zranitelné účastníky silničního provozu, nebo zajistit, aby priority životního prostředí neohrožovaly bezpečnost motorových vozidel, a další.¹⁵⁴ Českou republiku v této společnosti zastupuje Libor Dupal ze Sdružení českých spotřebitelů.¹⁵⁵

3. 2. MEZINÁRODNÍ INSTITUCE NA OCHRANU SPOTŘEBITELE

Mezinárodní organizace na ochranu spotřebitele začleňují do své práce z toho důvodu, že jsou důležité pro dosažení co možná největší ochrany spotřebitele a prosazování jeho zájmů na celosvětové úrovni. Dalším důvodem je i spolupráce evropských institucí na ochranu spotřebitele.

3. 2. 1. Consumers International (CI)

Consumers International je organizace, která sdružuje skupiny spotřebitelů po celém světě. Zahrnuje tak více než 200 spotřebitelských organizací ze 100 zemí. Společnými silami se snaží dosáhnout vysoké ochrany spotřebitelů a posilovat jejich práva. Dříve se tato společnost jmenovala Mezinárodní organizace spotřebitelských svazů (IOCU), která byla založena roku 1960 pěti

¹⁵⁴ Pracovní program ANEC na rok 2019. Dostupné na <http://www.anec.eu/images/Publications/other-publications/2019/ANEC-GA-2018-G-016.pdf>

¹⁵⁵ <http://www.anec.eu/>

spotřebitelskými organizacemi z USA, Austrálie a západní Evropy. Jejím primárním účelem byla výměna informací, která se postupem času a s rostoucí potřebou začala orientovat i na prosazování zájmů a ochranu spotřebitelů. Tato společnost měla vliv např. na rezoluci Valného shromáždění OSN o ochraně spotřebitele z roku 1985. Tento rok od 30. dubna do 1. května pořádá Consumers International Summit v portugalském Estorilu. Jeho tématem budou otázky týkající se ochrany spotřebitele v digitálním světě. Digitálním světem se tato organizace zabývá už od roku 2017. V předchozích letech byly tématem např. telefonní práva (2014), zdravá výživa (2015), nebo antibiotika v jídle (2016).¹⁵⁶

3. 2. 2. International Consumer Research & Testing (ICRT)

International Consumer Research & Testing je globální konsorcium složené z více než 35 spotřebitelských organizací, jejichž účelem je výzkum a testování na podporu ochrany spotřebitele. Jedná se o jedinou nezávislou mezinárodní organizaci – není závislá ani na obchodu, ani na politice. Mezi objekty zkoumání ICRT patří spotřební zboží a služby - mobilní telefony, auta, pračky, a další. Například u aut, se nezkoumá jen bezpečnost vozidla jako takového, ale i bezpečnost pneumatik, nebo dětských bezpečnostních systémů. ICRT má zásluhu na vytváření vyšších bezpečnostních standardů spotřebního zboží. Největšími členy této organizace jsou: belgická Association des Consommateurs Test-Achats SC, nizozemská Consumentenbond, americká Consumer Reports, německá Stiftung Warentest, francouzská UFC – Que Choisir a anglická Which?. Součástí je i česká Spotřebitelská organizace dTest.¹⁵⁷

3. 2. 3. Which?

Jedná se o nezávislou organizaci zastupující spotřebitele ve Velké Británii. Založena byla roku 1957 a od té doby zlepšuje postavení spotřebitele pomocí výzkumů, testování, poradenství a hodnocení produktů a služeb. Předmětem vědeckého zkoumání a testování je např. veškerá technika, domácí i zahradní, automobily, výrobky určené pro děti. Poradenství se pak týká veškerých spotřebitelských práv. Which? vydává svůj časopis, ve kterém spotřebitelé

¹⁵⁶ <https://www.consumersinternational.org/>

¹⁵⁷ <http://www.international-testing.org/index.html>

naleznou veškeré potřebné informace, hodnocení produktů, které jim pomohou udělat správné rozhodnutí při nákupu zboží či služeb, a další.¹⁵⁸

3. 2. 4. Consumer Reports

Consumer Reports je stejně jako Which? nezávislá a nezisková organizace na ochranu spotřebitelů působící v USA. Díky výzkumům podává spotřebitelům informace o produktech a ovlivňuje tak jejich rozhodování při nákupech. Má také vliv na spravedlivou hospodářskou soutěž. Consumer Reports poskytuje recenze produktů, jako jsou spotřebiče, auta, výrobky pro děti, produktů pro zdraví a další. I tato organizace vydává svůj časopis, ve kterém se spotřebitelé dozvědí aktuálně řešené otázky a problémy, a najdou v něm informace týkající se sledovaných produktů. Spotřebitel se sám může podílet tím, že nahlásí určitý bezpečnostní problém, na který narazil, nebo o kterém ví.¹⁵⁹

3. 3. ČESKÉ INSTITUCE NA OCHRANU SPOTŘEBITELE

Následující kapitola pojednává o českých institucích na ochranu spotřebitele. Může se jednat buď o vládní anebo nevládní instituce. Některé z těchto institucí slouží jako kontaktní místa evropských institucí na ochranu spotřebitele.

3. 3. 1. Instituce působící pod Ministerstvem průmyslu a obchodu

Česká obchodní inspekce (ČOI)

Česká obchodní inspekce je ustanovena zákonem č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci (dále jen „zákon o České obchodní inspekci“). Vnitřně je členěna na ústřední inspektorát a 7 podřízených inspektorátů, které vždy zastupují dva kraje a sídlí v krajských městech (např. inspektorát pro Středočeský kraj a Hlavní město Prahu sídlící v Praze). ČOI se mimo zákona o ČOI řídí řadou jiných zákonů – např. zákon o ochraně spotřebitele, zákon o obecné bezpečnosti výrobků, zákon o spotřebních daních a další. Jak je uvedeno v § 2 odst. 1 zákona o České obchodní inspekci: *Česká obchodní inspekce kontroluje fyzické a právnické osoby, které nabízejí, prodávají, dodávají nebo uvádějí na trh výrobky, nabízejí nebo poskytují služby nebo vyvíjejí jinou činnost podle tohoto zákona*

¹⁵⁸ <https://www.which.co.uk/>

¹⁵⁹ <https://www.consumerreports.org/cro/index.htm>

*nebo podle zvláštního právního předpisu, pokud to tento zákon nebo zvláštní právní předpis stanoví.*¹⁶⁰ Pokud Česká obchodní inspekce při své činnosti zjistí porušení zákonů, které jsou obchodníci povinni dodržovat a spadají do působnosti České obchodní inspekce, může jim tato udělit finanční sankci do výše až 50 milionů korun, nebo udělit ochranné opatření, které má nejčastěji podobu zákazu prodeje rizikového výrobku, nebo stažení takového výrobku z trhu. Do kompetencí České obchodní inspekce nespadá kontrola kvality potravin, pokrmů nebo tabákových výrobků. Další důležitou roli zastává Česká obchodní inspekce v mimosoudním řešení spotřebitelských sporů.¹⁶¹

Státní energetická inspekce

Státní energetická inspekce je upravena v šesté hlavě zákona č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií (dále jen „zákon o hospodaření energií“). Členěna je na ústřední inspektorát a 10 územních inspektorátů. Podle §13c odst. 2 zákona o hospodaření energií, Státní energetická inspekce *zajišťuje dozor nad tím, zda jsou výrobky spojené se spotřebou energie uváděny na trh, do provozu nebo dále distribuovány v souladu s požadavky stanovenými tímto zákonem nebo přímo použitelnými předpisy Unie upravujícími požadavky na ekodesign a na energetické štítky.*¹⁶²

Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví

Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví byl ustanoven zákonem České národní rady č. 20/1993 Sb., o zabezpečení výkonu státní správy v oblasti technické normalizace, metrologie a státního zkušebnictví. Od 1. 1. 2018 přešla velká část agendy tohoto úřadu týkající se technické normalizace¹⁶³ na Českou agendu pro standardizaci.¹⁶⁴ Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví např. *zabezpečuje jednotnost a správnost stanovených měřidel a měření a výkon státní metrologie v rozsahu*

¹⁶⁰ Zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, §2 odst. 1

¹⁶¹ <https://www.coi.cz/>

¹⁶² Zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, §13c, odst. 2

¹⁶³ Technické normy jsou dokumentované dohody, které pro všeobecné a opakované použití poskytují pravidla, směrnice, pokyny nebo charakteristiky činností nebo jejich výsledků, které zajišťují, aby materiály, výrobky, postupy a služby vyhovovaly danému účelu. V dnešní společnosti jsou technické normy kvalifikovaná doporučení, nikoli povinná nařízení. Jejich používání je dobrovolné, avšak všestranně výhodné. Dostupné na: <http://www.unmz.cz/test/castokladene-otazky-technicka-normalizace>

¹⁶⁴ <http://www.unmz.cz/urad/o-uradu>

stanoveném zákonem, zabezpečuje organizaci přípravy převzetí technických předpisů Evropských společenství přejímaných nařízeními vlády, a další.¹⁶⁵

Dalšími úřady spadající pod Ministerstvo průmyslu a obchodu jsou: živnostenské úřady, které dohlížejí na živnostníky v postavení obchodníků; a Český úřad pro zkoušení zbraní a střeliva, který může např. rozhodnout o stažení výrobky z trhu.

3. 3. 2. Instituce působící pod Ministerstvem zemědělství

Státní veterinární správa ČR

Státní veterinární správa ČR byla ustanovena zákonem č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně souvisejících zákonů (dále jen “veterinární zákon“). Státní veterinární správa spadá do sítě sledujících subjektů, jejím hlavním účelem je veterinární kontrola zvířat a následně i masa a orgánů po poražení. Pokud svým šetřením dojde k nalezení nákazy zvířat, která je přenosná buď mezi zvířaty, nebo i ze zvířat na lidi, informuje o tom Komisi EU i ostatní členské státy. Členěna je na Ústřední veterinární správu, krajské veterinární správy a Městkou veterinární správu v Praze. Ústřední veterinární správa se zabývá např. ochranou zdraví a zvířat a zdravotní nezávadností živočišných produktů, tvoří celostátní pohotovostní plány, řídí krajské veterinární správy, a další. Krajské veterinární správy mají v náplni práce např. tvorbu krajských pohotovostních plánů, které musejí být v souladu s těmi celostátními, rozhodují o mimořádných veterinárních opatřeních na území kraje, vydávají veterinární osvědčení po provedené veterinární kontrole, a další.¹⁶⁶ Na internetových stránkách Státní veterinární správy ČR může spotřebitel nalézt zprávy o prověřovaných produktech, které mohou představovat riziko pro lidské zdraví.

Státní zemědělská a potravinářská inspekce

Státní zemědělská a potravinářská inspekce je ustanovena zákonem č. 146/2002 Sb., o Státní zemědělské a potravinářské inspekci a o změně některých souvisejících zákonů. Tato inspekce je tvořena ústředním inspektorátem a sedmi podřízenými inspektoráty, z nichž každý vždy zastupuje dva kraje. Kontroluje

¹⁶⁵ Zákon České národní rady č. 20/1993 Sb., o zabezpečení výkonu státní správy v oblasti technické normalizace, metrologie a státního zkušebnictví, §4

¹⁶⁶ Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně souvisejících zákonů

zemědělské výrobky, potraviny a tabákové výrobky. Předmětem této kontroly je soulad zemědělských výrobků, potravin nebo tabákových výrobků s vnitrostátními a evropskými právními předpisy, zda jsou bezpečné, ale i to, zda kontrolovaná osoba plní povinnosti jí z těchto právních předpisů plynoucí.¹⁶⁷ Státní zemědělská a potravinářská inspekce je českým kontaktním místem evropského Systému rychlého varování pro potraviny a krmiva RASFF. Také na internetových stránkách Státní zemědělské a potravinářské inspekce spotřebitel nalezne informace o rizikových produktech a sám některý může nahlásit.

3. 3. 3. Instituce působící pod Ministerstvem zdravotnictví

Krajské hygienické stanice

Krajské hygienické stanice jsou zřízeny zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů. Pokud se nejedná o pravomoc Ministerstva zdravotnictví, krajské hygienické stanice dohlížejí na veřejné zdraví. K tomuto dohledu mohou vydávat rozhodnutí, povolení, či osvědčení. Dohlížejí nad dodržováním vnitrostátních a evropských právních předpisů, které se týkají veřejného zdraví jako i příznivých pracovních podmínek – např. zaměstnavateli může krajská hygienická stanice nařídít lékařské prohlídky po skončení rizikové práce. Další náplní práce je například stanovení limitu faktoru pracovních podmínek, provádět hodnocení a řízení zdravotních rizik z hlediska prevence negativního ovlivnění zdravotního stavu obyvatelstva, sledování faktorů životního prostředí nebo nařizovat mimořádná opatření v případě epidemie a nebezpečí jejího vzniku.¹⁶⁸

Státní zdravotní ústav

Státní zdravotní ústav a zdravotní ústavy se ustanovují stejně jako krajské hygienické stanice zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, jako příspěvkové organizace. Zdravotní ústavy jsou dva, se sídlem v Ústí nad Labem a v Ostravě. Mezi jejich činnosti patří vyšetřování životních a pracovních podmínek, vyšetřování biologického materiálu, hodnocení a řízení zdravotních rizik, a další. Vedle těchto poskytují i specializovanou diagnostickou a ambulantní péči v oblasti imunologie,

¹⁶⁷ Zákon č. 146/2002 Sb., o Státní zemědělské a potravinářské inspekci a o změně některých souvisejících zákonů

¹⁶⁸ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů

parazitologie, vyšetření anti-HIV látek, atd. Státní zdravotní ústav má sídlo v Praze a mezi jeho činnosti patří například příprava podkladů pro národní zdravotní politiku, ochranu a podporu zdraví, mezinárodní spolupráce, zdravotní výchova obyvatelstva.¹⁶⁹

Státní ústav pro kontrolu léčiv

Státní ústav pro kontrolu léčiv je upraven zákonem č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů, a jeho sídlo je v Praze. V oblasti humánních léčiv vydává rozhodnutí, stanoviska, osvědčení i souhlas. Dále povoluje klinické hodnocení léčivých přípravků nebo může vydat dočasné opatření o pozastavení používání léčiva nebo jeho jednotlivých složek, provádí namátkovou laboratorní kontrolu léčiv, spravuje registr léčivých přípravků, provozovatelů s uděleným certifikátem a kontrol u nich provedených, a registr komisi v ČR, a další. Pokud je potřeba vydat opatření obecné povahy, předá Státní ústav pro kontrolu léčiv Ministerstvu zemědělství všechny potřebné informace a to pak opatření přijme.¹⁷⁰

3.3.4. Nestátní instituce na ochranu spotřebitele

Občanské sdružení spotřebitelů TEST

Občanské sdružení spotřebitelů TEST bylo založeno roku 1992 jako nezisková organizace, která je financována výhradně z peněz předplatitelů magazínu dTest, který tato organizace vydává. Testování produktů probíhá na úrovni mezinárodní spolupráce, tudíž jsou náklady na ně výrazně sníženy. Dalším finančním zdrojem jsou dotace na ochranu spotřebitelských práv – např. bezplatná právní poradna. Díky nezávislosti této organizace jsou zaručeny objektivní výsledky testů, které neobsahují skrytou reklamu (jak by k tomu docházelo v případě financování výrobcem testovaných výrobků). Předmětem testů je elektronika, potraviny, oblečení, kosmetika, dětské výrobky, nebo třeba testování automobilů – tzv. crashtesty, testování pneumatik, apod. Organizace také vede databázi nebezpečných výrobků, jejímž zdrojem jsou testy časopisu dTest, českých orgánů i evropského systému rychlého varování RAPEX. Spotřebitel si může nechat zasílat na svou e-mailovou adresu týdenní aktualizace této databáze a

¹⁶⁹ Tamtéž

¹⁷⁰ Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změně některých souvisejících zákonů

má tak neustálý přehled o výrobcích, které mohou představovat riziko pro jeho bezpečnost a zdraví.¹⁷¹ Pomocí internetových stránek www.vasestiznosti.cz pomáhá organizace spotřebitelům řešit mimosoudní cestou spory s obchodníky.

Sdružení obrany spotřebitelů – Asociace, z. s. (SOS – Asociace)

Sdružení obrany spotřebitelů je nezisková organizace, která vznikla v roce 2009 jako bezplatná pomoc spotřebitelů v hájení jejich práv a zájmů. Činnost tohoto sdružení navazuje na činnost organizace Sdružení obrany spotřebitelů se sídlem v Praze, která kvůli problémům zanikla, aby byly zachovány bezplatné spotřebitelské poradny. Tyto poradny se nacházejí v devíti krajích. Hlavním účelem této organizace je tedy bezplatně pomáhat spotřebitelům řešit jejich problémy a spory – např. reklamace zboží a služeb.¹⁷²

Sdružení českých spotřebitelů

Sdružení českých spotřebitelů bylo založeno roku 1990 jako občanské sdružení, které má od 1. července 2014 formu zapsaného ústavu. Jedná se o nejstarší českou organizaci zabývající se ochranou spotřebitele. Hlavním účelem Sdružení českých spotřebitelů je hájit zájmy a práva spotřebitelů na vnitřním trhu EU. Zabývá se oblastmi jako služby školství a vzdělávání, zdravotnické služby, ochrana a péče o zdraví, ochrana zvláště zranitelných spotřebitelů (děti, senioři), atd.¹⁷³

Evropské spotřebitelské centrum ČR

Evropské spotřebitelské centrum v ČR bylo založeno v roce 2005 a nyní působí při České obchodní inspekci. Toto spotřebitelské centrum spolupracuje s celou Sítí evropských spotřebitelských center (ECC - net) jejímž je členem. Spotřebitelům poskytuje bezplatné informace a rady a pomáhá jim řešit spotřebitelské spory mimosoudní cestou, a to jak spory vnitrostátní, tak i spory mimoevropské, nebo ty, kde je prodávajícím soukromá osoba. Mimo jiné se také podílí na tvorbě evropských právních předpisů a to především tím, že informuje Komisi o fungování vnitřního trhu a zda jsou právní předpisy upravující vnitřní trh a jeho fungování dostatečně účinné.¹⁷⁴

¹⁷¹ <https://www.dtest.cz/>

¹⁷² <https://www.asociace-sos.cz/>

¹⁷³ <https://www.konzument.cz/index.php>

¹⁷⁴ <https://evropskyspotrebitel.cz/>

ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo podat obraz ochrany spotřebitele přehledným a snadno pochopitelným způsobem. Ochrana spotřebitele představuje velmi široké téma, které se neustále mění a vyvíjí s rostoucí potřebou chránit spotřebitele před riziky, které pro něj představují nové výrobky a výrobní procesy. Zároveň je k dispozici celá řada nových typů výzkumů a testování, které souvisejí s vědeckým a technickým rozvojem. Tím ale současně stoupá počet nových výrobků, které mohou pro spotřebitele představovat určitá rizika. Proto je zapotřebí přizpůsobovat tomuto problému právní předpisy, které ochranu spotřebitele upravují, což jsem se snažila v práci ukázat.

V první kapitole mé práce jsem se věnovala problematice pojmu a historickému vývoji ochrany spotřebitele. Obsahuje tedy definice pojmů jako spotřebitel, prodávající a poskytovatel, spotřebitelská smlouva nebo hledisko průměrného spotřebitele. Historický vývoj ochrany spotřebitele jsem pro lepší přehlednost rozdělila na historický vývoj obecný a na evropský historický vývoj.

Druhá kapitola je zaměřena na jednotlivé oblasti ochrany spotřebitele, přičemž jsem se zaměřila především na ochranu bezpečnosti a zdraví spotřebitele, a na hospodářské zájmy spotřebitele. Pod jednotlivými oblastmi jsou představeny a stručně popsány sekundární právní prameny (směrnice a nařízení), které upravují konkrétní problematiku. Poukazují především na právní předpisy, které nedávno prošly změnami, které představují silnější ochranu spotřebitele často prováděnou formou maximální harmonizace, kdy jsou například směrnice, které dávají členským státům volnou ruku v začleňování jejich obsahu do vnitrostátních členských předpisů, nahrazovány nařízeními, které mají přímý účinek a podávají jednotnou úpravu spotřebitelských práv a zájmů a po celé Evropské unii. Cílem této harmonizace je tak zajištění spotřebitelských práv stejné po celé Evropské unii, spotřebitel tak není omezen například v nakupování ze zahraničí, či cestování. K některým oblastem ochrany spotřebitele jsem zařadila judikáty Evropského soudního dvora, které jsou důležité pro interpretaci sekundárního evropského práva, ve kterých se Evropský soudní dvůr nejčastěji zabývá rozhodováním o předběžných otázkách položených vnitrostátními soudy, které při výkonu soudnictví a aplikaci evropských norem potřebují vyjádření Evropského soudního dvora.

Poslední kapitola pojednává o institucích na ochranu spotřebitele. Jsou v ní představeny jak instituce evropské, tak i instituce mezinárodní a české, protože spolupracují například v oblasti výzkumů a testování, které je finančně náročné a řada těchto institucí je neziskovou organizací. Ty přinášejí spotřebitelům objektivní informace o testovaných produktech, které mu pomáhají v rozhodování při nákupu, protože řada těchto produktů může představovat pro spotřebitele určitou přípustnou míru riziku, a je tedy jen na spotřebiteli, zda se rozhodne tuto míru rizika akceptovat a produkt si zakoupit.

RESUME

The aim of my work was to give a compacted and concise picture of consumer protection. Consumer protection is a very complex matter that is constantly evolving. Consumer protection is made up of: protecting the safety and health of consumers, protecting economic interests, the right to compensation and the right to education, information and association.

My work has three chapters - the first chapter deals with the concept and development of consumer protection, the second chapter deals with individual areas of consumer protection and the third chapter deals with institutions for consumer protection.

Safety and health protection include product safety, food safety and toy safety. The protection of consumers' economic interests includes misleading commercial practices, aggressive commercial practices, misleading and comparative advertising, consumer credit, off-premises contracts and distance contracts, unfair contract terms, consumer protection during travel, protection of personal data.

Consumer protection institutions play an important role in the right to information, education and association. They also help consumers resolve disputes with an out-of-court merchant.

In conclusion, consumer protection is a comprehensive theme that is constantly evolving and adapting to the new times, new technical processes, new products, etc. In consumer protection, great emphasis is placed on protecting particularly vulnerable consumers - children and the elderly. It is also very important that the consumer is well informed so that he can make good choices.

SEZNAM ZDROJŮ

Literatura

- DVOŘÁKOVÁ, Iva. *Komunitární právní úprava spotřebitelského úvěru v praxi*. Ostrava: Key Publishing, 2010. Monografie. ISBN 978-80-7418-091-0
- HAVLÍK, Richard. *Ochrana spotřebitele v EU při obchodování po internetu: implementace směrnic o ochraně spotřebitele 85/577/EHS (smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory) a 97/7/ES (smlouvy uzavřené na dálku) v zemích EU a změny v nové harmonizační směrnici o ochraně spotřebitele 2011/83/EU*. Ostrava: Key Publishing v koedici s B. I. B. S, 2012. Monografie. ISBN 978-80-7418-095-8
- HOROVÁ, Olga. *Ochrana spotřebitele po vstupu do Evropské unie*. V Praze: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1106-1
- HULVA, Tomáš. *Ochrana spotřebitele*. Praha: ASPI, 2004. Právní rukověť. ISBN 80-7357-064-5
- JANKŮ, Martin. *Evropské právo II*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2016. ISBN 978-80-7408-132-3
- LIBÁNSKÝ, Václav a Petr ŠTĚPÁN. *Průvodce spotřebitele Evropskou unií*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2001. ISBN 80-86345-12-2
- ONDREJOVÁ, Dana a David SEHNÁLEK. *Nekalosoutěžní reklama a nekalé obchodní praktiky v české i evropské právní úpravě a judikatuře*. Praha: Leges, 2018. Praktik. ISBN 978-80-7502-239-4
- ONDŘEJ, Jan. *Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele: ekonomické, právní a sociální aspekty*. Praha: C.H. Beck, c2013. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-446-9
- OUTLÁ, Veronika. *Právo Evropské unie*. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, vydavatelství a nakladatelství, 2008. Právní učebnice. ISBN 978-80-7380-084-0
- POKORNÁ, Jarmila, Eva VEČERKOVÁ, Tereza LEVICKÁ a Jana DUDOVÁ. *Ochrana spotřebitele proti nekalým obchodním praktikám podnikatelů*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-625-0

- SELUCKÁ, Markéta. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. V Praze: C. H. Beck, 2008. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-037-9
- SRBOVÁ, Alena a Viktor VOJTKO. *Spotřebitelské teorie a realie*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta, 2011. ISBN 978-80-7394-266-3
- VÍTOVÁ, Blanka a Markéta ETLÍKOVÁ. *Nekalé obchodní praktiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie. ISBN 978-80-7552-867-4
- VÍTOVÁ, Blanka. *Nepřiměřená ujednání ve spotřebitelských smlouvách po rekodifikaci soukromého práva*. Vyd. 2., 1. ve Wolters Kluwer. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Právní rukověť. ISBN 978-80-7478-491-0

Zahraníční literatura

- BENÖHR, Iris. *EU Consumer Law and Human Rights*. Oxford university press 2013. ISBN 978-0-19-965197-9
- TWIGG-FLESNER, Christian. *Research Handbook On EU Consumer and Contract Law*. The Editor and Contributors Severally 2016. ISBN 9781782547372

Evropské právní předpisy

- Smlouva o Evropské unii
- Smlouva o založení Evropského společenství
- Listina základních práv Evropské unie
- Amsterodamská smlouva
- Niceská smlouva
- Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES ze dne 16. února 1998 o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/95/ES ze dne 3. prosince 2001 o obecné bezpečnosti výrobků

- Směrnice Rady EU 85/374/EHS ze dne 25. července 1985 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2009/48/ES ze dne 18. června 2009 o bezpečnosti hraček
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004
- PŘÍLOHA I. ke Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/114/ES ze dne 12. prosince 2006 o klamavé a srovnávací reklamě
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 ze dne 29. dubna 2004 o hygieně potravin
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 ze dne 29. dubna 2004, který stanovuje zvláštní hygienická pravidla pro potraviny živočišného původu
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 854/2004 ze dne 29. dubna 2004, které stanovuje zvláštní pravidla pro organizaci úředních kontrol produktů živočišného původu určených k lidské spotřebě
- Nařízení Komise (ES) č. 1881/2006 ze dne 19. prosince 2006, kterým se stanoví maximální limity některých kontaminujících látek v potravinách
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č.2015/2283 ze dne 25. listopadu 2015 o nových potravinách
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 ze dne 22. září 2003 o geneticky modifikovaných potravinách a krmivech

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 ze dne 11. února 2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 295/91
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006 ze dne 5. července 2006, o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1371/2007 o právech a povinnostech cestujících v železniční dopravě
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 181/2011 o právech cestujících v autobusové a autokarové dopravě a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1177/2010 o právech cestujících při cestování po moři a na vnitrozemských vodních cestách a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES
- Rozhodnutí Komise 2009/705/ES ze dne 14. září 2009, kterým se zřizuje Evropská poradní skupina spotřebitelů

České právní předpisy

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci
- Zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií
- Zákon České národní rady č. 20/1993 Sb., o zabezpečení výkonu státní správy v oblasti technické normalizace, metrologie a státního zkušebnictví
- Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně souvisejících zákonů
- Zákon č. 146/2002 Sb., o Státní zemědělské a potravinářské inspekci a o změně některých souvisejících zákonů
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů
- Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změně některých souvisejících zákonů

Judikáty

- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 14. března 2006. Komise proti Francii. Věc C-177/04
- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 13. září 2007. Věc C-111/16
- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 20. září 2018. Věc C-448/17
- Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 4. června 2009. Věc C-243/08

Internetové zdroje

- <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>
- <https://skolaspotrebitel.cz/pro-spotrebitel/kdo-je-spotrebitel-a-co-je-spotrebitelska-smlouva/>
- <https://www.epravo.cz/top/clanky/spotrebitelske-smlouvy-v-noz-92749.html>
- <https://www.theguardian.com/society/2012/sep/01/thalidomide-scandal-timeline>
- https://europa.eu/european-union/index_cs
- <http://www.europarl.europa.eu/portal/cs>
- <https://www.euroskop.cz/>
- <https://www.svscr.cz/>
- <https://www.bezpecnostpotravin.cz/>
- <https://www.mzp.cz/>
- https://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/cs/
- <http://www.unmz.cz/urad/unmz>
- <https://evropskyspotrebitel.cz/>
- <https://www.gdpr.cz/gdpr/co-je-gdpr/>
- <https://www.mpo.cz/>
- <https://www.consilium.europa.eu/cs/>
- <http://www.efsa.europa.eu/>
- <http://www.eurocoop.coop/>
- <https://www.beuc.eu/>
- <http://www.anec.eu/>
- <https://www.consumersinternational.org/>
- <https://www.which.co.uk/>
- <https://www.consumerreports.org/cro/index.html>

<http://www.international-testing.org/index.html>

- <https://www.coi.cz/>
- <https://www.dtest.cz/>
- <https://www.asociace-sos.cz/>
- <https://www.konzument.cz/index.php>

Ostatní

- Zvláštní zpráva Kongresu o ochraně zájmů spotřebitelů
- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru
- Politiky evropské unie: Spotřebitelé. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2016. ISBN 978-92-79-56103-0
- Zelená kniha o kolektivním odškodnění spotřebitelů
- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů. Pracovní program Komise na rok 2018. Ve Štrasburku dne 24. 10. 2017
- Pracovní program ANEC na rok 2019